2/13

EESTI PÄEVALEHT

ESTNISKA DAGBLADET

KOLMAPÄEVAL, 2. märtsil 1977 Nr. 16 (4204)

Jüri Adila kõnelemas.

Jüri Adila:

Vereta genotsiid Sovjetis

Enamus läänemaailma inimestest püüavad samastada Balti riike niinimetatud Ida-Euroopa aladega, ütles, EV aastapäeva aktuse kõnes Göteborgis majandusteadlane Jüri Adila, tuletades aga meelde prantsuse suure riigimehe de Gaulle Euroopa-käsitlust, kus ta pidas selle mandri idapiiriks Uraali mägesid. Tee Uraalist Eestisse ja Baltikumi on tunduvalt pikem kui tee Eestist Euroopa kõige läänepoolsemasse pealinna Dublini lirimaal, konstateeris kõneleja.

Seega kuulub Eesti koos teiste Balti riikidega Lääne-Euroopa poliitilise arusaama järgi Kesk-Euroopasse. Ja seda mitte ainult geograafiliselt vaid ka kultuuriliselt.

Välisvaatlejad, kes on külastanud Baltikumi pärast II maailmasõda, kinnitavad, et balti riigid, hoolimata okupatsioonist, on kõige läänelisema isoloomuga N. Vene osad. Nendel riikidel pole midagi ühist Ida-Euroopaga, kus elavad ülekaalukalt idaslaavlased ehk moskoviidid.

Tacitus nimetas neid ümbes 100 aastat pärast Kristuse sündi "veneetideks" ja iseloomustas neid kui õiguskorda hülgavaid inimesi.

See rahvas on olnud alati eesti rahva iseseisvuse vastu. Ta arvab endal õiguse olevat muuta eesti rahva eluruum oma territooriumi osaks ning sõjaliste baaside asupaigaks. Venelased on hävitanud Eesti iseseisvuse, küüditanud eestlased nende

Järg lk. 7

Aktus Göteborgis:

Tihe koostöö ohtude vastu!

GÖTEBORG (EPL) – Eesti Vabariigi aastapäeva tähistati Göteborgis pühapäeval, 20. veebruaril. Pidulik aktus leidis aset algusega kell 14 Burgårdeni gümnaasiumi aulas. Pidupäeva rahvuslikust väljaspool aulat kuulutas eesti trikoloor, mis lehvis kõrges lipuvardas koolimaja õuel.

Aktusest võttis osa ligikaudu 400 kaasmaalast ja paarkümmend rootslasest sõpra, kaasa arvatud riigipäevaliige Bo Siegbahn (m), Göteborgi omavalitsuse liikmed Bertil Hansson (fp), Per Anders Örtendal (c) ja Göthe Persson (s), Kodukäsitööliidu president Ingrid Osvald-Jacobsson j.t.

Aktuse avas pärast lippude aulasse toomist Põhjalatütred-Kalevipoja lipkonna liige Aita Päts, kes tervitas kokkutulnuid ja ütles siis:

Eesti Vabariik on faktiliselt hävitatud vägivallaga, kuid püsib juriidiliselt endiselt edasi. Ühenduses on jõud ja seepärast peavad üle maailma laialipaisatud eesti rahvusgrupid olema omavahel tihedas koostöös, et ühiselt vastu astuda võimalikele ohtudele tulevikus. Üks selliseid meie rahvast ühendavaid oluibsi momente eksiilis on meie Vabariigi aastapäev.

Meie rahval kodumaal ei ole võimalik Sovjeti okupatsiooni tõttu seda päeva pühitseda. Tänasest aktusest osa võttes avame oma südamed kodumaale ja kinnitame üheskoos, et meie usk ja lootus eesti rahva ja maa helgesse tulevikku püsiks.

Aktuse avaja avaldas lõpuks ka tänu Rootsi riigipäevale, valitsusele ja ametivõimudele, kes on andnud võimaluse eestlastele organiseeruda kultuuriliselt ja poliitiliselt. Sõnadega "hoidkem vabadustuli ja -lha elavana oma südameis selles usus, et ükski vägivald ei püsi

Kodukäsitöö Liidu president Ingrid Osvald-Jacobsson kinkis eestlastele aktusel ajalooliste sidemete sümbolina Gustav II Adolfi aegse tinataldriku.

igavesti" avas eesti noor aktuse, kõnelnud esiteks eesti, siis rootsi keeles.

Pärast avasõna laulis Göteborgi Eesti Algkooli õpilaskoor Eero Tarjuse juhatusel kaks

Järg lk 7

Rahvuslipp siseneb. Aktus võib alata. (Foto Kopler).

Rekordikatse üle Atlandi!

Lend tähistab "Lindy" Lennu 50. aastapäeva

Vaikse Ookeani kaldal California lõunaosas teevad kaks eesti lendurit ettevalmistusi Atlandi ületamiseks ühemootorilise Cessna-lennukiga. Lend tähistaks Charles Lindberghi kuulsa soololennu 50-ndat aastapäeva.

Kanglennuks ettevalmistatav Cessna-1975 oma saja hobujõulise mootoriga alustab lendu plaanide kohaselt New Yorgist 20. mail destinatsiooniga Pariisi. Seega sama distants, mille omal ajal kattis Lindbergh.

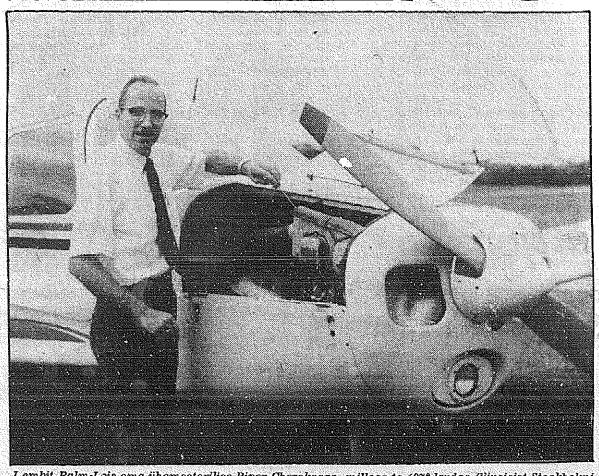
Soololennu võtab ette Lembit Palm-Leis, kes 1973 sooritas oma ühemootorilise Piper-Cherokee lennukiga lennu üle Atlandi põhjaosa ja Gröönimaa Stockholmi, kus tal on sugulasi Mörköl.

Tema partner, lendur ja lennuinsener Aadu Karemaa on see, kes Cessna muudab ookeanikõlbulikuks. Nimelt kaalub Cessna-150 normaalselt 700 kg koos maksimaalse kütusehulgaga.

Ookeanilennuks tuleb aga sisse monteerida reservpaake, misjärele kaal tõuseb ühele tonnile.

Seega on lennuk, mille eesti lendurid on ristinud

Järg lk. 7

Lembit Palm-Leis oma ühemootorilise Piper-Cherokeega, millega ta 1973 lendas Illinoisist Stockholmi Gröönimaa kaudu.

Karl Raudsepp.

Õnnistatakse piiskop

EELK uus piiskop Karl Raudsepp tuleb märtsi lõpul Rootsi, kuna Stockholmi Jakobi kirikus toimub tema pidulik ametisseõnnistamine pühapäeval, 27. märtsil

Järg lk. 7

EPL Kolmapäeval, 2. märtsil

Ärritus idas

Ida on äkki muutunud murelikuks, õigemini erutatuks, sest äkki on USA, kes senini Kissingeri käega Kremli allakarva silitas hoidmaks teda heas meeleolus, kõnelema hakanud inimõigustest ja seda presidendi enda suu läbi. Äkki on kogu maailma süüdistavad näpud suunatud Tshehhoslovakkia ja Poola suunas ning kusagil ei tehta saladust, et nende taga seisval N. Liidul ei ole asjad paremad. Ja mis veel hullem: kõik see kostab läänemaailma eetrimeediumide kaudu ka raudeesriide taha.

See aga tähendab seda, et küsimuses ei ole mitte ainult Helsingi jatkukonverents Belgradis ja ida esindajate vahel, vaid ka idarlikide endi sisepoliitiline kliima, suhted teiste maade kommunistlike parteidega (kus maoistid ässitavad tagant) ja maine arengumaades.

President Carteril on õnnestunud see, millega Nixon ja Ford hakkama ei saanud — pöörata süüdistav näpp kommunistliku maailma poole. Seesarna näpp, mis Vietnami sõja aastatel ja Watergate afääris oli fikseeritud just USA peale. CIA on jäämas nagu teisejärgulisele kohale KGB aktuaalsete bravaadide taga, milliseid on just esile kutsunud ärritus Kremlis.

Seal ei ole veel harjutud olema kritikatules. On ju nii kaua kaasas olnud läänepoolse USA-kriitikute kooriga, näidatud näpuga läänesfääris toimuvatele inimõiguste rikkumisele ja esinetud demokraatia ja vabaduste kaitsjana.

Et N. Liit üldse alla kirjutas Helsingi-kokkuleppe inimõiguste-sätetele johtus eeskätt sellest, et oldi veendunud nende sätete ebaefektiivsuses ja lääne võimetuses nende eest seista.

Nüüd aga selgub, et allkirja andmine oli kardetavaks poliitiliseks eksituseks ja bumerangiks, sest see on murdnud nn. "tabu", mis senini kaitses N. Liidu diktatuuri, ebainimlikkust, elanike ja kultuuri rõhumist. Läänelised "eurokommunistid" vannuvad end puhtaks stalinismist ja annavad isegi toetust koos demokraatlike ringkondadega vabadust nõudvale opositsioonile idariikides, nn, dissidentidele.

Pravda, Izvestija, jah isegi Tallinnas Rahva Hääl ja Sovjetskaja Estonija on pandud avaldama "selgitavaid artikleid" tuntud mõnitavas stiilis: "Mis peitub 'inimõiguste' ümber tehtava kära taga", kus kogu süü veeretatakse "rahu vaenlastele", kapitalistidele, kes olles kaotamas, mängivad välja oma viimseid sepitsusi võitva sotsialismi vastu. Kõneldakse N. Liidu relvastuspingutustest ja nüüd inimõigustest.

Kas siis lääs ei usu seltsimees Brezhnevi, kui ta äsja kinnitas, et N. Liit ei ähvarda kedagi, kurss on rahu ja desarmeerimine? Ja kas kõik ei näe, et inimõiguste nõudjad ei ole muud kui kontrrevolutsinäärid? Või ei tea, et inimõiguste mõiste idas on midagi muud kui läänes, kus see on kapitalistlik? Niisamuti kui erinevad on demokraatia mõisted idas ja läänes.

Kõike seda serveeritakse agressiivsusega, mis osutub siiski, imelik küll, defensiivseks. Kutsutakse appi "Nõukogude seaduslikkus", räägitakse "Nõukogude opinioonist" jne., mis tähendab seda, et partei korraldab jälle miitinguid dissidentide vastu meeleolu loomiseks ja lääne inimõiguste nõudluse kaitse ebamoraalseks siseasjadesse segamiseks tembeldamiseks. Sellesse meeleolu organiseerimisse kuulus ka äsjane Agapovi naise ootamatu täispööre avaliku seletusega, et ta mõistab hukka oma mehe nõuandjad tema väljanõudmise aktsioonis. Eestlastele on sellised kirjad ja deklaratsioonid tuttavad asjad — kuipalju selliseid ei ole KGB nende omastele aastate jooksul dikteerinud. KGB võib korraldada ükskõik millist "avalikku arvamist", selge on aga see, et kodanike endi arvamist seal taga ei ole ega saagi olla. See ongi nimelt maha surutud.

Pravda kutsub appi lääne kommunistlikke ajalehti ja parteisid vastulöögi andmiseks. Küsitav on aga selles leeris valitseva praegune sügava lõhestuse juures, kuivõrra hüüdja hääl kõrbes kuuldav on. Läänes nimelt osa kommuniste kõnelevad avalikult nendest miljonitest ohvritest, mis vene parteivendadel on olnud diktatuuri terrorile autoriteedi muretsemisel.

Kui Pravda kinnitab, et töeline vabadus ja demokraatia asuvad just seal, kus Kreml valitseb, siis kriipsutab see vaid alla seda, et mõisted idas ja läänes on sootuks eri sisuga. Nende mõistete ümber ei ole võimalik üldse kokkuleppeid sõlmida, sest see mis idariikidele on vabadus ja demokraatia, on läänedemokraatia'e arvates sootuks ikestus ja terror. See selgub juba enne Belgradi minekut.

Läänes on kerkinud murelikke hääli: N. Liidu kritiseerimine on kardetav. Eeskätt selle pärast, et ikestatud rahvad võiksid äkki jälle julgust saada ja vastu hakata nii nagu see toimus 1956 Ungaris. Kremlist on ju teada, et ta oma probleeme lahendab kõhklematult terrori tugevdamisega, kuivaja, veriste invasioonidega. Lääne avameelsus võib punuda kõie ümber Sahharovi ja dissidentide kaela, tagasi viia Stalinismi jne . . . Või koguni kui rahvad idas vabadust nõudma hakkavad, siis võiks tekkida plahvatus, millega ka lääne aknad purustatakse.

Need mõttekäigud suunduvad selgelt diktatuuri kindlustamisele, ikestatute ikestuse permanentseks muutmisele, teisitimõtlemise ja opositsiooni täielikule lõpetamisele. Ainuke tee suuremetele vabadustele läheb siiski olukorras, kus relvajõudu ei taheta kasutada, ainult maailma avaliku arvamise surve teed kaudu. Pikikarva silitamine on kogemuste kohaselt diktatuuridele teinud ainult kergemaks teostada infiltratsiooni, relvastuda vallutuseks ja maha suruda igasugust teistimõtlemist, vabadusi ja inimõigusi.

Ohud mida vaikimine kaasa toob, on kahtlematа veel suuremad kui need ohud, mis võivad tekkida tõe välja ütlemisel.

KLA

EESTI PÄEVALEHT
Estniska Dagbladet
Peatoimetaja Juhan Kokla
Vastutav väljaandja
(ansv. utg.)
Arvi Moor
Toimetus ja talitus:
EESTI MAJAS Stockholmis:
Wallingatan 52, 1 tr.
Postiaadress: Box 667
101 29 Stockholm 1
Telefon 21 84 46
Toimetaja Eskilstunas Jüri Aus
Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120,
631 02 Eskilstuna, tel. 016/14 77 72
Tellimispostgiro nr. 15 67 70-0
Kuulutusarvete postgiro 60 59 00-0,
Eesti Päevaleht Förlags AB,
Stockholm
Tellimishinnad:
Aasta . . . . . kr. 236:—
Termin (4 kuud) . . . kr. 85:—
Kuu . . . . . kr. 23:—
Väljaandja EESTI PÄEVALEHT FÖRLAGS AB
Trükkija: Eskilstuna-Kuriren Tryckeri AB Eskilstuna 1977

Eesti Päevad 1980 Rootsis

Rootsi on nüüd võtnud algatuse ülemaailmsete Eesti Päevade küsimuses oma kätte. Teatavasti on 1980-nda aasta Eesti Päevade küsimus juba kaheksa kuud olnud lahtine, kuna Baltimore'is see jäi lahendamata.

Kuna nüüd kõik eestlaste asukohamaad peale USA on võtnud seisukoha Rootsi kasuks — USA seisukoht on veel lahtine — siis arvestades, et ettevalmistusaja kaotamine on lubamatu, asusid kesksed eesti organisatsioonid Rootsis seisukohale, et tuleb kiires korras moodustada Ülemaailmsete Eesti Päevade peakomitee ja vastav algatus pandi Esto-76 Rootsi Komitee õigadele.

Kokkuleppe taga on Rootsi Eestlaste Esinduse, Eesti Komitee ja Eesti Skautliku Noortemaleva Rootsis juhatused.

Peakomitee moodustamine toimub pühapäeval, 13. märtsil kõigi Rootsis asuvate organisatsioonide esindajate poolt. Vastav kutse on avaldatud meie tänases lehes.

• *Vastukaja*

TELEVISIOONI programmi Poolas küdevast rahulolematusest ei tohi välja üürida, on Rootsi raadiojuht Otto Nordenskiöld otsustanud. Küll aga võib seda näidata Poolast Rootsi sõitnud TV-mehele (kes arvatavasti paneb programmis näidatud näod ja nimed hästi meelde ja võtab kiju jõudes tarvitusele teatud julgeolekuvahendeid).

Seni pole Rootsi TV keeldunud programme müümast. Raadio juhtkonna esindaja vastab ajakirjanike küsimustele väitega, et tuleb valvata programmi autoriõiguste üle: — Kui Radio Free Europe või Radio Liberty programmi kätte saavad . . .

Ajakirjanik uurib edasi, kas keegi programmist osavõtnu on nõudnud ekspordikeeldu. Ei, seda pole keegi. Hoolimata programmi poliitilisest väärtusest (häid reportaazhe Ida-Euroopast esineb nii harva), jääb ekspordikeelt kehtima.

— See on poliitiline otsus, ütleb raadio juhtkonna esindaja.

Kole, kui näiteks Radio Liberty hakkab seda programmi levitama!

Muidu hoobeldakse sellega, et nn. külm söda olevat ometi kord lõppenud. Aga eetris käib see ilmselt edasi. Olusid idas võivad arvustada ainult nn. eesrindlikud ringkonnad, mitte aga neetud pagulased Radio Libertys.

Küsimus: Kes tegi ettepaneku, et seda programmi ei tohi ekspordata? Idee näib olevat pärit väljastpoolt Rootsi raadiot või koguni väljastpoolt Rootsit.

IZVESTIJA on mures. Läänekapitalistide massimeediumid on nõukogude omadest üle. Eriti mis puutub ajakirjandusse.

Hästiinformeeritud ajakirjad paljude piltidega nagu "Time", "Newsweek" ja "Reader's Digest" levitavad ka nn. kolmandas maailmas oma kapitalistlikku mürki ja laimavad nõukogude süsteemi.

Pealegi on Izvestija järgi nn. kultuurivahetus ida ja lääne vahel vildak. Läänes ei loeta sugugi nii palju vene raamatuid ega vaadata vene ja teisi ida-euroopa filme, kui vastupidi. See on selge diskrimineerimine!

Läänes on selle viimase väite puhul vastatud kerge muigega: Trükkige paremaid raamatuid ja ajakirju ning tehke paremaid filme, küll me siis vaatame.

See argument muidugi idas ei kehti. Sest sisukas ja ülesehitav idafilm on juba iseenesest kaugelt üle mingist Metsikus Läänes toimuvast toorest kaklusest. Ja idariikide moraal ei luba näidata poolalasti naisi ega neid toiminguid, mis on aluseks nii vajalikule nõukogude rahva (enneköike vene rahva) iive kasvamisele.

Teatud vastuabinõud on juba tarvitusele võetud. Venemaal ilmub ajakirju (ka väliskeeltes), milles on katsutud järele aimata nii "Reader's Digesti" kui "Time'i" — aga katsed on nii sisult kui välimuselt veel üsna abitud. Pealegi on tekst alati positiivne ja sel puudub kriitika sool.

Kust seda soola võtta — nn. enesekriitika meenutab enne kõike sünteetilist soola, mis lähemal maitsemisel osutub kartuliahuks.

ANEKDOOT räägib venelase ja ameeriklase vaidlusest, mille puhul esimene väidab, et kõik mis Ameerikas leidub, on Venemaal topelt parem. Kahekordne, kuhu sa ka vaatad.

See on muidugi õige. Majandus, näiteks, on kahekordne. Ametlik kindlate palkadega — ja see, mille najal inimesed elavad. Kus põhiühikuks pole raha vaid suhted. Uks riidekauplusse müüja vastab näiteks poolteiseks kosmeetikaäri müjale. Aga lihatsentraali ametniku vastu läheb üles vähemalt pool tosinat aedviljatransportijat. Ja nii edasi.

Moraal? Kahekordne muidugi. Üks parteiellidi jaoks ja teine tavalisele kodanikule, kes võib vahel algelise tehnikaga sooritatud altkäemaksu võtmise katsel vahele jäädа.

Kultuur? Topelt. Nn. nõukogude kultuur, mille kohta keegi päriselt ei tea, mis see on (maha arvatud külkäkitants ja muud rahvalikud lõbustused) ja iga rahvas oma kultuur. Esimesega võid tegeleda niipalju kui tahad. Aga kui sa teisele liiga palju tähelpanu pühendad, võidaks su peale näpuga näidata: natsionalist! Või kraad kangemalt: Kodanliku natsionalismi jäänе!

Palgalehed? Kahekordsed — eeldusel, et kuulud vastavasse klassi.

Statistika? Kahekordne — üks kõrgemale ametiasutusele, kuhu on pandud peamiselt laest saadud andmed. Teine kaadriosakonna juhatajale, kes sellest ühe eksemplari saadab edasi kohalikule KGB osakonnale. Ja seal peavad faktid olema juba pisut enam maaligidased ja tõestatavad. Sest KGB-l on peenike nina, mis mahub ka kõige kitsama prao vahele. Selletõttu iseloomustatakse faktide olukorda Venemaal järgmiselt:

Keegi ei tea midagi. Lenin teadis, aga on surnud. Brezhnev teab, aga ei ütle. Jumal muidugi . . . aga temast on parem mitte rääkida.

Ja minnakse päevakorras edasi. Kahekordselt. Ainult kuulujutte on lõpmata palju. Iseki rohkem, kui KGB protokollid näitavad.

IDI AMIN kippuvat Londonisse külla. Pererahvale vastu tahtmist. See tekitab inglastele peagu sama palju muret kui Ian Smith. Vahe on muidugi olemas. Ian Smith tekitab tõsiseid probleeme, aga Idi Amin on rohkem midagi piinlikku. Iludusplekk — kahtlemata hele — mustal mandril. Kaugel. Tapab inimesi, keda keegi ei tunne. On ise ka must. Mis sa niisugusega teed? Niikaua kui ta seal kaugel on, aurahasid rind täis ja tälskuunaeratus näol, olgu peale. Aga kui külla tuleb . . .

Ugandas on seitse miljonit inimest. Neist jätkub esialgu Idi Aminile koduseks likvideerimiseks.

Aga keegi pole öelnud, et mõni teine Idi Amin ei või pukki pääseda hoopis suuremas riigis ja suurema rahva juures. Kus pole tegemist mitte mustadega või mitte ainult mustadega. Ja kui rikk on suur, siis tahab see ikka suuremaks minna, nagu ajalugu on lugematuid kordi näidanud. Siis võivad taolise Idi Amini all kannatada ka hoopis teise riigi kodanikud.

Kahekümnendal sajandil pole midagi võimatu — seda oleme korduvalt tähele pannud. Ja see pole alati julgeolekut suurendav teadmine — vastupidi!

Idi Amin arvatavasti ikka tuleb Londonisse, inglased on viisakas rahvas. Kui ta julgeb. Aga esialgu pole kuulda olnud, et Uganda põgenikud oleksid väljapsooi oma riiki okupeerinud mõne saatkonna, demonstreerinud või teostanud atendaadi.

TIMMUKURU

Eesti Päevade peakomitee loomine

Kutse ülemaailmsete Eesti Päevade peakomitee asutamise koosolekule Stockholmis 13. märtsil Scala-Teatri ruumides kell 10.00.

Kolmandate Ülemaailmsete Eesti Päevade asukohamaa suhtes on olnud elavaid vaidlusi. Kõik eestlaste asukohamaad, väljaarvatud USA eestlaskond, on asunud Rootsit pooldavale seisukohale. USA pole jõudnud seisukohta veel võtta.

Kunna ÜEP organiseerimine nõuab aega, siis asusid Rootsi kesksed organisatsioonid oma liikmesorganisatsioonidega ühisele seisukohale, et ÜEP tuleb korraldada Rootsis 1980 aasta suvel. Rootsi Eestlaste Esinduste, Eesti Komitee ja ESNMR juhatused palusid Esto 76 Rootsi Komitee juhatust kokku kutsuda Rootsis tegutsevate eesti organisatsioonide esindajaid, et demokraatlikus korras valida kolmandate ÜEP-de Peakomitee.

Peakomitee asutamise koosolek toimub pühapäeval 13. märtsil 1977 kell 10.00 Stockholmis, Scala-teatri suures sallis Wallingatan 34.

Koosoleku päevakord: Koosoleku rakendamine. 2. Informatsioon. 3. Peakomitee valimine, 4. Kohal algatatud küsimused, 5. Koosoleku lõpetamine.

Koosolekul on igal organisatsioonil üks hääl. Praktiilstel põhjustel võib üks isik koosolekul esindada maksimaalselt kahte eesti organisatsiooni (teist volitusega).

Kutsed on välja saadetud kõikidele eesti organisatsioonidele Rootsis, kuid võib karta, et mõne organisatsiooni aadress on vahepeal muutunud, mistõttu organisatsioone, kes pole kutset saanud, palutakse sellest teatada kirjalikult aadressil: Sven Hanson, Margergatan 7, 582 66 Linköping või telefoni teel Richard Norvelile 018/25 52 32 õhtuti. Siis saadetakse organisatsioonile kirjalik kutse.

Kutse lisana kaasub ankeetleht ÜEP suhtes ja eelregistreerimisleht koosolekule.

ESTP-76 Rootsi Komitee juhatuse ülesandel:

RICHARD NORVELL
ja SVEN HANSON

Eesti Vabaduspäev rootsi raadios ja ajakirjanduses

Eesti Vabariigi aastapäev peegeldus ka mitmeti rootsi massimeediumeis. Nii saatis 24. veebruaril ringhäälingu programm 1 programmipunkti "Vardags" all ootamatult viieminutilise pühenduse Eestile.

"Täna on Eesti rahvuspüha, algas Björn Bjelfvenstam, keskandis seepeale asjaliku ja korrektse lühiülevaate eesti ajaloost, milles on olnud tihedad kokkuputted ka Rootsiga, lühikesest edukast iseseisvusest, mille lõpetas N. Liidu vägede sissemarss 1940 ja millele on järgnenud palju kannatuste aastaid.

Reporter märkis ka ära, et eestlased on välja andnud oma Rootsi-aastate puhul pilditeose "Eesti Rootsis", Nagu kontaktil toim. Bjelfvenstamiga kuuleme, oli ülevaate autoriks dr. Alf Åberg Krigsarkivetis.

Svenska Dagbladetis ilmus Ants Kippari sulest kolmandal leheküljel Tallinna pildiga illustreeritud kuueveeruline artikkel "Dagen som esterna inte glömmer". Artiklis antakse ülevaade Eesti iseseisvumisest ja sellaegsest rahvastiku koostisest.

Ants Kippar kirjeldab pikemalt olukorda tänapäeva Eestis, puudutades Eesti majanduselu, venelaste sisserändamist, kirikute ja usklike tagakiusamist. Erilist rõhku on pandud Eesti venestamisele eri meetoditega, näidatakse pidevat vene keele rünnakut eesti keele possitsioonidele ja "nõukogude inimese" aretamist.

On ära märgitud, et perekondade ühinemine tihti on takistatud. Juttu on kirjade tsensuurist ning nende kadumisest, samuti ebainimlikult kõrgetest pakitoldest.

Lõpuks puudutab Ants Kippar eestlaste passiivset vastupanu okupatsioonivõimudele ning aastal 1972 väljasaadetud ja UNO-le suunatud apellile, milles nõuti rahvuslike ja inimlike õiguste jaluleseadmist.

Vestmanlands Läns Tidnirig kirjutab Eesti vabariigi aastapäeva puhul:

"Paljud rootsi idealistid rakenduvad kaugete rahvaste hüvide teenistusse, kuna lähemad tihti on unustatud. Rootslased peaksid rohkem soliidariseerima end rõhutud demokraatiatega mele läheduses ja õhutama neid, kes võitlevad oma põhiseadustele vabaduste ja õiguste eest."

• *Kohalik elu*

ALINGSÅS
Peakoosolek

Alingsåsi Eesti Seltsi peakoosolek on 5. märtsil kl. 16 Östlyckanis, Mångatan 4. Päevakorras koosoleku rakendamine, aruanded, tegevuskava, eelarve, läbirääkimised, valimised. Päras kohvilaud.

ESKILSTUNA
Peakoosolek

Eskilstuna Skaudisõprade Seltsi peakoosolek peetakse pühapäeval, 6. märtsil kl. 15 Viru lipkonna ruumides, Kriebsensgatan 13. Päevakorras koosoleku avamine, aruanded, eelarve, tegevuskava ja valimised. Juhatus loodab rohket osavõttu kõikide liikmete poolt.

STOCKHOLM
Esto-76 film

Reedel, 4. märtsil kell 17.30 toimub Esinduse ruumes, Sandhamnsgatan 1 Esto-76 Baltimores filmi näitamine. Teretulemast kõigile huvitatulle.

STOCKHOLM
Esinduse Naisring

Esinduse Naisringi järgmine Kokkutulek on esmaspäeval, 7. märtsil kell 17.30 Esinduse ruumes. Ettekanne pr. Zimmermannilt. Teretulemast!

STOCKHOLM
Eesti Naisring

Eesti Naisringi kokkutulek toimub neljapäeval, 10. märtsil kell 17 Eesti Majas.

STOCKHOLM
Eestirootslaste peakoosolek

Estirootslaste esindusühingu — Svenska Odlingens Vänner korraline aastapeakoosolek leiab aset Eesti Maja seltskondlikes ruumides laupäeval, 12. märtsil algusega kell 18.00.

Koosoleku esimene pool toimub põhikirja kohaselt — teine pool aga tavalise eestirootsi seltskondluku koosviibimisena.

— — —

Paunkülas Eestis suri 17. jaanuaril Adele Emilie Donn, n-na Jakobsen, sünd. 10. veebruaril 1877 Tallinnas. Ta oleks paari nädala pärast saanud 100-aastaseks.

Sydneys Austraalias suri 29. jaanuaril Erik Maasepp, sünd. 1. aprillil 1917 Tallinnas.

Sault Ste. Maries suri 1. veebruaril Artur Schmuul, sünd. 10. veebruaril 1913 Muhus.

Detroitis USA-s suri 28. jaanuaril Rutar Mägi, sünd. 1. juunil 1908.

Torontos suri Sulev Moks.

Viimsel hetkel välditi USA-le kahjulik leping

Tänapäeva rahvusvahelises poliitikas esineb pidevalt nähteid ja sündmusi, mil on suur ja oluline tähendus, kuid mis jäävad avalikkusele hoopis tundmatuks või nendest kuuldakse alles tagantjärgi, sageli mitme aasta pärast.

Üks niisugune sündmus toimus aasta tagasi, mööduvad aasta jaanuaris. Selle kohta avaldas hiljuti USA endine kaitseministri abi William Beecher The International Herald Tribunes artikli.

Välisminister Henry Kissinger oli Moskvas pidamas läbirääkimisi uue Salt-lepingu üle N. Liidu parteijuhi Leonid Brezhneviga. Läbirääkimistel oli Salt II visandatud juba võrdlemisi kaugele. Kissinger oli hääs tujus ja lootusrikas.

Ta saatis salajasi telegramme lepingu kava kohta Washingtoni ja koopiaid nendest Hamburgi, kus kaitseminister Donald Rumsfield ja USA staabiülemate nõukogu esimees, kindral George Brown võtsid osa Nato konverentsist.

Kuid Rumsfield ja Brown ei olnud sugugi vaimustatud Kissingeri poolt hääks kiidetud lepingu visandist. Nad soovitasidki president Fordile, et mingit lepingut ei sõlmitaks – vähemalt mitte nii kaua kui selle teksti ei olve põhjalikult kaalutud USA rahvuslikus julgeolekunõukogus.

Selle nõukogu osaline istung kutsutigi kiiresti kokku. Rumsfieldi esindas kaitseministri abi William Clements ja kindral Browni laevastiku ülem, admiral James Holloway. Nad esitasid tõsiseid reservatsioone lepingukava suhtes. Nendega ühines USA relvastusekontrolli ja desarmeerimise valitsuse ülem Fred Ikle.

President Ford teatatas supeale Kissingerile Moskvasse, et ta ei tohi mingit lepingut alla kirjutada enne kui lepingu kava on uuesti Washingtonis arutatud. Mõningatele osavõtjatele jäi mulje, et Ford ikkagi kaldus

Sõjaväelased hoidsid ära Kissingeri kardetava lepingu Moskvaga.

pooldama lepingu allakirjutamist.

Nüüd astus sündmuste keskpunkti Ikle. See oli kõigile suureks üllatuseks, kuna teda tuntakse kui häbelikku ja tagasihoidlikku isikut, kelle mõju Washingtonis ei ole peetud kuigi suureks. Kuid nüüd ta palus äkki eraviisilist kokkusaamist president Fordiga.

Lepingu kava sisaldas juba mõned aastad tagasi Valdivostokis Fordi ja Brezhnevi vahel kokku lepitud maksimumi, mis hõlmas 2400 strateegilist raketti ja pommituslennukit, millest kõige rohkem 1320 võisid olla mitme laenguga.

Venelastel oleks peale selle 1985 olnud lubatud omada 275 moodsat Backfire-tüübist pommituslennukit, ilma et neid oleks arvestatud nimetatud maksimumi hulka.

Samal ajal olnuksid aga raketid USA allveelaevadelt keelustatud. 25 veepinnal liikuvat sõjalaeva oleksid igaüks võinud omada kümme "ristlevat raketti" tegevusraadiusega 575 km.

Iga USA pommitaja 1820 kilomeetrilise tegevusraadiusega rakett oleks loetud mitme laenguga mürskude maksimumi hulka.

Ikle seletas Fordile, et lepingu kaval on desarmeerimise seisukohast olulised puudused. Esiteks pole olemas mingit võimalust kontrollida luuresatelliitide abil, kas mõne "ristleva raketi" tegevusraadius on 575, 1820 või 3200 km.

Teiseks on venelastel juba USA ranniku läheduses asuvatel allveelaevadel küllaltki suure tegevusraadiusega aatomirakette.

Backfire-lennukite maksimumi arvestamisel välja jätmine samal ajal kui sinna arvestatakse "ristlevad raketid" ei rikuks ainuküsi Valdivostoki lepingu tasakaalu, vaid oleks ka võtnud aluse tuleviku katsetel piirata Euroopa, Aasia ja Lähis-Ida vastu sunnatud keskdistantsi-rakettide ja pommitajate arvu.

Ikle esitas nii veenvaid ja põhilisi vastuväiteid lepingu kava vastu, et Ford pidi nendega arvestama. Ta nägi ära, et kui leping esitatakse kongressile, siis kutsuks see esile terava opositsiooni.

Pealegi oli ta ise lähenemas valimiskampaaniale, kus ta oma vabariiklaste parem tiib soovis erakonnale kandidaadiks mitte teda, vaid Ronald Reaganit. Demokraadid omakorda otsisid võimalusi tema ründamiseks. Nii ei saanud Kissingeri ja Brezhnevi lepingust siiski mitte asja.

Kissinger jäi rahvusliku julgeolekunõukogu tähtsamate liikmete keskel üksi oma ettepanekuga. Mõned ameeriklased arvasid, et venelased olid lootnud sellele, et Fordil on hädasti vaja Salt II lepingu allakirjutamist oma valimisvõitluse jaoks. (EPL/ER).

Uus mees seesinatses Issanda loomaias.

Uue USA presidendi ebataviline staap

WASHINGTON (VES) – President Carteri staabi liikmed välispoliitilisel alal on juba esimestel nädalatel andnud maailma avalikusele rohkesti kõneainet. Kui asepresident Mondale külastas liitlasriikidesse kujunes ümberistumuks ja jättis hea mulje, siis tekitas hoopis segasid tundeid ameeriklaste juures USA uus neegrist peaesindaja UNO-s Andrew Young oma avaldustega reisil Aafrikas.

Konservatiivsetes ringkondades on tekitanud pahameelt ka Paul Warnke nimetamine relvastusläbirääkimiste juhiks venelastega kohtumisel. Nädalaleht "Human Events" ütleb, et Warnke, kes oli liberaalse McGoverni välispoliitiliseks peanõunikuks presidendikandidaatide valmiskampaania ajal, nõudis drastilist relvastuse vähendamist USA poolel ja suhtub pehmelt venelastesse. Selgumata on ka veel nõunik Brzezinski poliitiline joon, keda on peetud kõrd konservatiiviks, kord liberaaliks.

President Carter lubas küll välispoliitilistes küsimustes olla ise otsustaja ja joone määraja, kuid tal tuleb kahtlemata ikkagi arvestada ka nõunike seisukohtadega ja andmetega. Mõned vaatlejad peavad Carterit praegu veel võrdlemisi naiivseks välispoliitilistes küsimustes.

Erili sõnavõtud – kui need pole öeldud mingi tagamõttega – N. Vene suhtes on näidanud, et tema lootused kokkuleppeks tuginevad liigselt idealistlikel alustel. On küll ka väljendatud, et Carter omab suuremat löögijõudu ja võitlusvalmidust, kui tema eelkäijad viimase paarikümne aasta kestel, kuid tulevik näitab, kas kuberneri-ameti kogemustega mees suudab toime tulla Nõukogude poliitiliste proffidega, kes omavad meistridiplomi tüssameiste alal.

UNO-SAADIK YOUNG osutus Aafrika-reisil omaette enfant terrible'iks, kes oma väljendustega valmistas Washingtonile küllaltki peavalu ja sekeldusi. Ajakirjanduses on juba kerkinud hääli, kas noor, kogemusteta ja tormakas Young, kes pealegi näib kannatavat mingite rassiliste komplekside all, on küllalt õige mees USA-d esindama. Näiteks ta lubas toetada Vietnami vastuvõtmist UNO-sse, aidata neegreid võimule Rodeesias ja õigustas Kuuba üksuste olemasolu Angoolas, kuna need olevat seal rahu jalule seadnud.

Kolumnist Buchanan ütleb, et Young on alustanud just poliitiliste aabitsatarkuste õppimist – kuid ta on alles aabitsa esimeste tähtede juures. Kolumnist James Wieghart kirjutab, et kui Young õigustab Kuuba üksuste sekkumist Angoolas, siis samasugusteks rahu ja stabiilsuse loojateks võiks selle loogika järele pidada Hitleri rünnakrühmi 1939 Poolas.

Young ilmselt tekitas piinlikkust ka Carterile, sest tema tagasiasaabumisel Aafrikast president pidi mitmeid Youngi seletusi ümber seletama ning ühtlasi pehmendama Youngi märkusi Kissingeri suhtes.

Mis Carter koos välisminister Vance ja r.5ünik Brzezinskiga Yongile ütlesid, selle kohta pole antud täpsemat informatsiooni. Kuid näib, et Carter mõnes suhtes siiski Youngiga nõustus. Kohe selle järele nimelt teatati, et Carter kavatseb saata delegatsiooni Hanoisse, et diplomaatilike suhteid luua USA ja kommunistiliku Vietnami vahel.

VÄLISMINISTER CYRUS R. VANCE reis Lähis-Itta peab Washingtoni seletustel kujunema informatsioonikogumise matkaks. Iisraeli poliitilised juhid on jutustanud ajakirjanik Joseph Friedile, et seal ei oodata Vance reisist palju. 28 aastat vana probleemi pole võimalik lahendada üleöö.

Araabia riikide juhtide poolt on märgitud, et nad annavad USA välisministrile küll edasi omad seisukohad, kuid tahavad ühtlasi proovida ja välja uurida, kuhu võiks USA kalduda Lähis-Ida küsimuses.

Lähis-Ida probleemis on teknud üks teatav valguskiir. Palestiina juhid on nimelt juba maininud, et nad võiksid loobuda oma "pühamast eesmärgist", mis teatavasti on Iisraeli riigi hävitamine, kui Iisrael nõustuks palestiina organisatsiooni PLO-d lubama Lähis-Ida konverentsile Genfi.

Kuid ikkagi jääb raskeks probleemiks vallutatud alade tagasiandmine, millest Iisrael ei taha kuuldagi. Vance tahtvat Iisraeli juhtidega kõnelda ka selle üle, et nad lõpetaksid õlipuurimise Suessi lahe piirkonnas, mida USA peab vastavalt kokkuleppele ilegaalseks. Kuid on teada, et Iisrael sellistes probleemides on järeleandmatu.

Teatavaks soodustuseks on araablastele praegune Iisraeli majanduslik kriis. Inflatsiooni indeks on seal, näiteks, 35% ja üldproduktsioon langemas.

Viimases osas on peamiselt süüdi üldemokraatlikud unioonid, kas USA suurte unioonide eeskujul on hakanud harrastna nn. "sulgpadja" poliitikat ja leoud töötajatele otsekui legaalsed logelemise õigused. USA korrespondent Joseph Fried kirjutab Tei Avivist: Ben-Gurioni-aegne pioneerivaim on ammugi kadunud, nüüd armastatakse elada Ameerika standardiga, kuid produtseeritakse poole vähem. Kas sisemine kriis ei sunni lõpeks Iisraeligi järeleandmistele? (VOX/VES)

USA otsib abi vene satelliitide vastu

Ühendriigid on hakanud otsima vastuabinõusid N. Liidu "tapjasatelliitide" vastu, eriti pärast seda, kui venelased mõõdunud aastal alustasid uuesti katseid nendega.

Pentagon, Ühendriikide kaitsevägede staap, on presidendi loaga teinud lepungud kuue ettevõttega, et uurida niisuguse satelliidi arendamist, mis alarmeeriks, kui vööras satelliit talle läheb, alarmeeriks teistkordselt, kui teda rünnatakse, ja oleks isegi võimeline tulistma, kui vööras satelliit tuleb talle liig lähedale. samuti on hakatud uurima juba kasutamisel olevate luure-, side- ja navigatsioonisatelliitide mandõverdamisvõime suurendamise võimalusi, nii et need saaksid võimalike ähvarduste eest kõrvale põrgata.

N. Liit tegi 1967–71 16 katset oma tapja-satelliitidega. Mõõdunud aastal ta tegi neid katseid veebruarist aasta lõpuni kokku vähemalt kuus. Enamasti need katsed on piirdunud sellega, et taga-ajav satelliit on tulnud nii lähedale oma saaglle, et ta oleks võinud seda hävitada. Vähemalt ühel juhul on hävitamine ka tegelikult otimunud.

Kokku liigub taevalaotuses umbes 4 000 inimese poolt üles saadetud keha. See arv kasvab pidevalt. Nende kehade hulka rulevad varem või hiljem ka reservsatelliidid, mille raadarkiiri imev pind teeb nad peagu nähtamatu. Need satelliidid aktiviseeritakse alles kriisi puhul.

Ühendriikidel on taevalaotuses vähemalt 12 sidesatelliiti, mis ühendavad kõik Ühendriikide tugipunktid, laevad ja lennukid üle maailma. Pääle selle on umbes sama palju navigeerimissatelliite, mille abil on võimalik juhtida veepinnal liikuvaid laevu ja allveelaevu.

Eriti tundlikud rünnakutele on side satelliidid. Venelased võivad saata laser-kiirtega varustatud tapja-satelliite samuti 35.840 km kõrgusele, kus side satelliidid liiguvad. säál nad hävitaksid ära ükshaaval kõik ameeriklaste satelliidid. Pentagoni hinnangul kuluks selleks aega umbes üks nädal. selle tõttu on ameeriklastel kavatsus saata taevalaotusesse suur hulk niisuguseid sidesatelliite. Nende raadiod vaikisid, nii et neid ei oleks võimalik avastada, ja hakkaksid töötama alles siis, kui see on vajalik.

Navigeerimis- ja luuresatelliite, mis liiguvad ainult 160–320 km kõrguses, ei ole nii kerge avastada ja rünnata.

Mõni aeg tagasi ilmus maailma ajakirjanduses teateid, et venelastel olevat läinud korda hävitada maa pealt saadetud laser-laserkiirtega üks ameerikaste satelliit ning vigastada teist India ookeani kohal. Kõige viimaste andmete järgi oli küsimus satelliitpaarist, mille ülesandeks oli valvata 1972. aastal sõlmitud Salt-lepingu täitmist.

Ühendriikide katise- ja välisministeeriumid on eitanud nende andmete töepärasust. Washingtonis agä arvatakse, et eitamine on sündinud selle tõttu, et ei taheta raskendada läbirääkimisi uue Salt-lepingu üle. Endise Salt-lepingu jõusolek lõpeb käesoleva aasta oktoobris.

Ka Pentagon ei eita, et kaks ameerika stelliiti kaotasid oma tegevusvõime kuskilt Siberist tulnud mõistatuslike infrapunaste kiirte tõttu. see toimus tõenäoliselt üleminevat aastal. pentagon seletas, et põhjuseks olevat olnud viis tulekahju, mis tekkinud N. Liidu maagaasijuhtmetes Siberis. kuid neid tulekahjusid ei olnud pannud tähele ükski teine satelliit. Kaitseminister Donald Rumsfield peabki võimalikuks, et tegemist oli ikkagi laseriitega. (ER).

Molotov-Ribbentropi pakti tühistamist ja Tallinna protsessil vanglasse mõistetud õigusenõudlejate vabastamist nõudis EV aktusel Stockholmis üliõpilaste esindaja Maria Kiisk. (Foto Lepper)

Sport

NAISVÕIMLEJATE EDU

Kanadas North Bays toimusid Ontario talvemängud, kus muude alade kõrval peeti ka Ontario meistrvõistlused moodsas naisvõimlemises. Kalev-Estlenne võttis osa kolme grupiga 16-e osavõtvate gruppide hulgas ja saavutas nii silmapaistvaid tulemusi, et otse "pühkis" kõik kuldmedalid oma "tasku". Noorimate grupis võtsid osa eestlaste Liisa Vähi, Kathy Tihane ja Anna Makk, elitgrupis Mari Vähi.

Noorimas grupis (8–10-aastased) tuli individuaalselt parimaks ja sai kuldmedali Liisa Vähi, kuid grupina saavutas samuti kuldmedali. Keskmises grupis, kus võimlevad 11–13-aastased saavutati grupina kuldmedal ja elitgrupis jällegi grupina kuldmedal, kuid individuaalselt tuli parimaks igal alal Kalev-Estienne võimleja Shirley Lehtinen, saavutades kokku 5 kuldmedalit.

Hõbemedali võitis Kelly Mooligan St. Catharines'ist ja pronksmedali saavutas Mari Vähi üldaladel, olles aga saavutanud hõheda individuaalselt palliga ja nöörga, pronksi rõngaga ja lindiga võimlemises.

Nagu Kalev-Estienne kauaaegne juhataja Evelyn Koop ütles, on tema võimlejate saavutus silmapaistvalt suur ja annab neile võimaluse minna aprillis üle-Kanadalisele moodsa võimlemise meistrivõistlusele Ontario provintsi esindajaina. Sealsest võistlusest võtab osa igast provintsist 9 võimlejat.

Seal meistritiitli saavutanud grupp aga viiakse võistlema Shveitsi oktoobris ülemaailmsele meistrivõistlusele moodsas naisvõimlemises.

Kuid nende võistluste kõrval on ees rida esinemisi Euroopas – märtsis Tshehhoslovakkias ja mais Prantsusmaal, sest huvi moodsa naisvõimlemise vastu on levimas üle maailma.

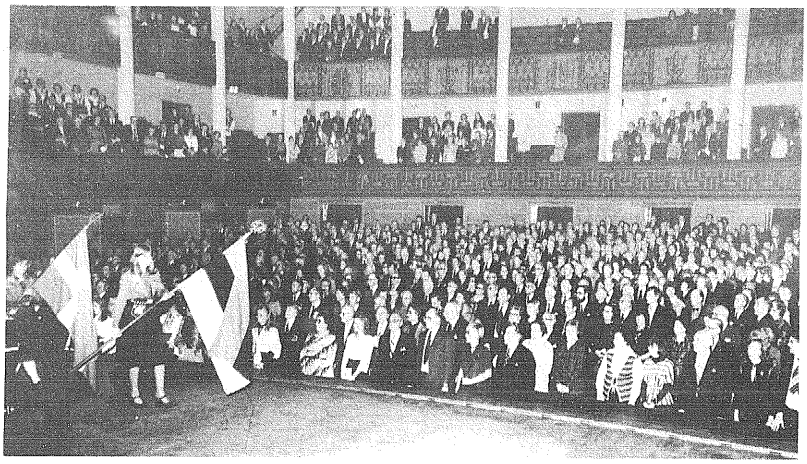
Kanada kultuurilises sportlaste vahetusprogrammis, mis toimub Kanada valitsuse toetusel, läheb grupp võimlejaid oma oskusi Hiinasse demonstreerima.

Briti armee nõrgem kui Rootsil?

Briti tööerakondlik valitsus, kellel on Parlamendis veel ainult mõnekohaline häälteenamus, on kärpinud korduvalt riigikaitseks hädavajalikke rahasummasid ning seega vähendanud järkjärgult Inglisamaa kaitsejõudude koosseisu. Valitseva Töölispartei käremeelne vasak tiib agiteerib ja nõuab järjest armee vähendamist praeguse majanduskriisi ja kestva kõrgete riigikulutuste taustal.

On tulnud esile kuuldusi Briti armee olukorrast, kus olevat praegu 102 kindralit, 68 admirali ja 94 sõjaväeorkestrit, kuid väga napilt sõdureid.

Inglise konservatiivne ajaleht "The Sunday Express" kirjutab sõjaväe järjekordse vähendamise kohta: "Kas te teate, et mobiliseerides (Briti relvastatud jõud on teenistuses vabatahtlikul alusel Briti armee nüüd kooseisult väiksem kui seda on kaitsevägi Rootsis? Või isegi Shveitsis? Niisugune saavutus peaks omama silmapaistvalt aukoha järgmises sotsialistide manifestis", märgib inglise leht sarkastiliselt. (KP)

EV aktuselt Stockholmis. Kontserthoone publik on püsti tõusnud lippude tervituseks. (Foto Lepper)

Barentsi mere küsimuses jäi kokkulepe ära

OSLO (EPL) — Norra-N. Liidu läbirääkimised Barentsi mere jalarni üle on jälle kord lõppemd tulemusteta ja samaaegselt Moskva on teatanud uute raketikatsete alustamisest selles mere.

Kuigi Norra valitsus seekord enne läbirääkimiste algust avaldas lootust, et nüüd võiboila on võimalik leida kompromissiahendus Barentsi mere üle, ei olnud läbirääkimiste tulemusteta jäämine siiski vaatlejatele üllatuseks. Vaatlejate arvates Moskval ei ole tegelikult mingit huvi muuks lahenduseks kui et Norra kiidaks heaks N. Liidu poolt nõutud nõnda nimetatud sektoriliini. Sellega Norra aga loobuks 155.000 ruutkilomeetri suurusest kala- ja õli-rikkast merealast, mida see õigusega peab endale kuuluvaks.

See ala kuulub Norrale Genfi 1958 rahvusvahelise lepingu alusel, mille järgi jalami jagamisel tuleb rakendada nn. keskjoone põhimõtet. Leping lubab küll ka erandeid "erilistel põhjustel". Moskva muidugi leiab, et käesoleval juhul on "erilised põhjused" olemas, Oslo aga mitte.

Moskva avaldab seega pidevat survet Norrale, et see annaks järele. Venelastel ei ole vaja tõtata. Nad ootavad, et aeg teeb oma töö ja et norralaste närvid ei pea vastu. Ongi juba olnud kuulda hääli, et et Norra peaks "reaalpoliitilistel kaalutustel" järele andma ja lubama N. Liidule kaasarääkimise õiguse Barentsi merel, nii nagu seda juba tegelikkuses, kuigi mitte vormiliselt, on rakendatud Teravmägedel. Siin ei ole norralased olnud — vähemalt seni mitte — suutelised taastama endist olukorda.

Nii näiteks norra radikaalne pahempoolne ajaleht Dagbladet, üks suurimaid Oslos, kirjutas hiljuti, et Norral ei olevat muud teha kui nõustuda sektoriliiniga. Kuid sama leht on ju omal ajal olnud üks valmis hoovutama "rahu huvides" osa Põhja-Norrast N. Liidule. Ei olevat sääl ju palju muud kui tundrud!

Kuid Moskva jätkab oma survet Barentsi merel ka konkreetsemalt kui läbirääkimiste laua ääres. Ta teatas aasta lõpul, et ta alustab jälle raketikatsetustega Barentsi merel, s.t. sel alal, mille üle Oslo ja Moskva vaidlevad. Need on juba neljandad katsed 1976 jooksul.

Niisuguseid proove teostas N. Liit juba 1975, mil Norra valitsus ei tihanud üldse protesti esitada. Esimest korda tegi ta seda möödunud suvel. Seekord, aasta lõpus, piirdus Norra välisministeerium ainult konstateerimisega, et N. Liit juba teab Norra seisukoha.

Barentsi meri ei kuulu kummagi maa territoriaalvetesse ja N. Liidul on seega puhtvormiliselt rahvusvahelise õiguse järgi õigus teostada rakettrelvade katsetusi sääl.

Küsimus ongi puhtpoliitilline: Moskval ei peaks olema erilist vajadust teostada katsetusi just alal, mille üle Oslo ja Moskva peavad läbirääkimisi, kui ta mitte ei tahaks avaldada poliitilist survet. Küsimuses on seega puhtal kujul jõudemonstratsioon Norra vastu.

Norra parempoolsete ringkondade poolt on nüüd ja ka juba varem tehtud ettepanek, et Norra peaks tõmbama nendele läbirääkimistele kaasa oma liitlased, et seega tasakaalustada olukorda. Eelkõige oleks vaja seda, et USA osutaks huvi Norra põhjapoolsete alade saatuse vastu. Sellest huvist ongi olnud juba nõrku tundemärke, kuid see ei ole kaugeltki küllaldane. Ja paistab, et Norra praegune valitsus tõrgub sedagi toetust vastu võtma.

Samuti on raske mõista, miks Nato ei ole omal algatusel andnud toetust oma kõige põhjapoolsemale liikmele, et see suudaks N. Liidu survele vastu pidada. Ähvardab siin ju Nato põhjatiiva kõige põhjapoolsema osa vähehaaval toimuv mõranemine, kui Norra peaks ka tulevikus oma läbirääkimistel oma suure idanaabriga üksi jääma. (EPL/ER).

Riin Rivanool

Õpetajaamet

Ma lubasin, et selle loo peategelase esitan varjunime all ja selleparast olgu ta nimi Orvi Ohver. Ta on noor naine, tal om perekond ja lapsed ja ta on õpetaja kohalikusgümnaasiumis. Armastab oma tööd (või vähemalt armastas) ja ettevalmistamisega on hoolas ja innukas.

"Eelmisel nädalal sain pussitada", sõnab Orvi ja sirutab välja oma vasema käe, mille põlal on risti läbilõigatud.

"Kuidas siis?" kohkun. "Kas sattusid röövlite kätte, tahtsid nad su käekotti ära tõmmata või mis?"

"Ei, koolis. Tunni ajal nägin ühe poisi laual lahtist pussnuga, millega ta lõbusasti aega viitis. Poiss on õigupoolest hingehäiretega ega kuuluks tavalisse kooli, aga ta isa on ka õpetaja, nii et siin ta siis oli. Omameelest olin kaval ja ütlesin: "Pane nuga otsemaid minu laualе!" Nii ei saaks ta sellega mul läbi peo tõmmata, kui ise võtma lähen.

"Kas sa kardad, et sind pussitan"? irvitas poiss ja ulatas terariista minu poole.

See oli väljakutse, mida ma ei saanud terve klassi ees tagasi lükata. Sirutasin käe ja imekiire liigutusega oligi ta mu sõrme kui zhiletiteraga pikalt läbi lõiganud. Veri purskas välja, tekkis üldine segadus, mulle anti esmaabi . . ."

"Issand küll! Mis juhtus edasi?"

"Poisi isa kutsuti välja. Juhtunu seletati talle ja ta võttis olukorra vaikides teadmiseks. Lõpuks ütles isa, et poiss on saatanast vaevatud ja vaid Jumala ablga peab poisist asja saama, kusjuures pidevas palvuses aitavad kaasa ka palvevennad ja õed. Soovitasin poiss saata psühhiaatri juurde, aga isa ütles, et poisile sinna minek ei meeldi."

"Ei meeldi?" jäi mul suu ammuli. Kui paljusid asju tuli meil endil kooliajal teha ilma, et keegi oleks küsinud, kas see meeldis või ei. Siin aga otsustas 14-aastane jõmpsikas, kas tal oma vaimutervisega arsti juurde tuleb minna või võib ta koolis edasi pussitada.

"Kas siis muud moodi ei saanud?" pärisin edasi.

"Oleks saanud, kui polltsei pussitamise pärast välja kutsuda, aga koolile ei tahetud avalikku tähelepanu, nii et . . ."

"Aga mida ütles kooljuhataja? Poissi omeli karistati?"

"Meie koolidirektor on kui nuudei, mida igas suunas keerata annab ja kas või sõlme pöörata, kui vaja. Jah, nuga esialgu konfiskeeriti ja karistuseks keelati poisil nädalaks minu tundidesse tulemine ära. Mõtle, vils koolipäeva sai poiss vaba aega, mille üle ta õigusega õnnelik oli. Mina aga pean talle ekstra ja eraldi valmis tegema programmid ja kokkuvõtted nädala jooksul tehtud tööst, et "laps mitte teistest maha ei jääks". Tõenäolisett tuleb mul talle selleks anda ka mõned järelvaltamistunnid peale kooli. Ma olen lihtsalt hirmul. Kuis ma julgen temaga üldse üksi jääda?"

"Aga mingi lahendus peab ju leiduma?"

"Mu mees ütleb ka, et peab, sest kui poiss järgmisel korral seljatagant tuleb ja mul on ju vaid üksainuke elu . . . Aga ma ei julge seda politseile teatada ega ka poisi vastuvõtmisest oma klassi edaspidi üldse keelduda, sest olen vaid teist aastat õpetaja, ajutine, alles järgmisel aastal saan päriskinnituse ja õpetajateühingult täieliku seljataguse. Seniks ei julge, viimaks vallandatakse ja uusi kohti on praegu väga raske saada, keeleõpetajail eriti. Algul ma küll mõtlesin, et selle lahingu ma võin ju kaotada, ent sõja ometi võita, järgmisel päeval edasi võidelda, aga ma ei tea . . . Kas ma üldse suudan?"

Mu ees seisab inimene, kelle silmist senise heliseva naeru asemel vastu vaatab kaotatud väärikus, halvatud eneseuhkus ja ma ei oska aidata. Ei kuidagi.

Kui ma Orvit nii põhjalikult ja palju aastaid ei tunneks, ei usuks ma sellist juttu ilalgi. Ei, sellist asja võidakse ju kõmuks ja mõnes gangsteritelinnas üles puhuda, siin maal seda ei juhtu, nii ma arvasin, ent siiski on see tõsi, sest teab Orvit liiga hästi, et asjr kahelda.

Lasen silme eest läbi käia oma õpetajad. Neid on pikk rida. Nad olid kas austatud, kardetud või armastatud — üksikud otse suure südamevalu ja unetute ööde armastused — ja neile kõigile on kas suurem või väiksem nurgake jäänud mu sügavaimasse südamesoppi. Oo jah, ka meie tegime õpetajaile oma vempe ja nalju, ent need olid teistsugused, sootuks teistsugused, ja neist võiks kirjutada terve raamatu.

On tunne, nagu oleksin äkitselt sattunud kuskile teisele planeedile, kus muinasjutulisi asju võib juhtuda. Või on tõekssaamas ühe vana kultuurrahva tõetera, mille üle meie koolis ainult naersime: "Keda jumalad vihkasid, selle panid nad õpetajaks."

Või on muutumas ajad? Tempora mutantur et nos mutamur in illis.

Tass USA-s kohtu alla

NEW YORK (VES) — USA-s elunev end. Vene dissident Jessenin-Volpin, kes töötab praegu matemaatika professorina Bostoni ülikoolis, esitas kohtuliku nõude. Nõuk. telegraafiagentuuri Tassi vastu 500.000. dollari suuruses laimamise pärast.

1. veebr. avaldanud izvestija tema kohta valet ja laimu. Tass levitanud seda artiklit USA raamatukogudele ja asutustele. Samuti ilmunud see "Daily World'is".

Jessenin-Volpin esitas oma nõudekaebuse New Yorgi osariigi ülemkohtule. Sellele reageeris vene suursaadik Washingtonis Dobrõnin, saates kohtule esilidse nõudmisega, et kohtuasi arutusele antakse edasi föderaalkohtule, kuna Tass olevat nõuk. valitsuse organ.

• Kohalik elu

GÖTEBORG
Üldkogu koosolek

Esinduse Göteborgi üldkogu aasta-peakoosolek, mis hiljutise teate järgi EPL-is pidi toimuma laupäeval, 5. märtsil, on olenevalt ruumist edasi lükatud ja toimub pühapäeval, 27. märtsil kl. 13 Eesti Maja saalis (mitte Eesti Seltsi ruumides).

Päevakord on endine: Koosoleku rakendamine, Esinduse juhatuse liikmete sõnavõtud, aruanded, eelarve ja tegevuskava, valimised ja läbirääkimised.

GÖTEBORG
Peakoosolek

Göteborgi Eesti Maja Klubi juhatuse otsuse kohaselt toimub klubi peakoosolek pühapäeval, 13. märtsil kl. 15 Eesti Majas. Klubi liikmeid palutakse tulla osa võtma.

Päevakorras koosoleku avamine ja rakendamine, 1976 tegevuse ja majanduse aruanne, laekuri ja juhatuse vastutusest vabastamine, 1977 tegevuskava ja eelarve, valimised põhikirja kohaselt, kohal algatatud küsimused ja läbirääkimised.

Hääletusest võivad osa võtta need liikmed, kes on tasunud eelmise aasta liikmemaksu. Põhikirja kohaselt on peakoosolek otsusevõimeline kui vähemalt pool liikmetest on kohal. Vastasel korral peetakse koosolek poolt tundi hiljem ja on siis otsusevõimeline.

OSKARSHAMN
EV aastapäev

Laupäeval, 5. märtsil toimub Eesti Vabariigi aastapäeva tähistamine Be-Ge hotellis Köpmangatanil kl. 15. Hr. Talvik Huskvarnast näitab Esto 75 filmi. Kohvilaud. Kõik teretulnud.

NORRKÖPING
Peakoosolek

Norrköpingi Eesti Pensionäride Ühingu aasta-peakoosolek toimub neljapäeval, 3. märtsil kl. 17 Eesti Kodus, Vattengränd 7. Päevakorras avamine ja rakendus, 1976 tegevuse- ja kassaaruanded, juhatuse vabastamine 1976. a. majandusliikust vastutusest, 1977 tegevuskava, liikmemaksu määramine, 1977 eelarve, valimised põhikirja kohaselt, koosoleku algatusi ja läbirääkimisi. Teadaanne on ühtlasi koosoleku kutse liikmetele. Palutakse rohket osavõttu.

VÄSTERÅS
EV aastapäev

Eesti Vabariigi aastapäeva tähistamine toimub pühapäeval, 6. märtsil kl. 15 Aros-Husetis, Mimerg. 1. Aktus algab praost Koolmeistri vaimuliku osaga. Järgneb aktusekõne, mille peab kirjanik Raimund Kolk. Ettekannete osas klaverisaade Robert Heinmetsalt ja viiulil õdevend Aderid Jaan Savioja näitab Esto 76 filmi. Lõpuks koosviibimine kohvilauas.

Inimkond ja sõjad

LONDON (EPL) Maailma riigimeeste ja valitsusjuhtide vilmaseaegsed sõnavõtud ja esitused ei jäta kellelegi kahtlust, et maailma suurriigid omavad praegu sellised aatomi- või tuumarelvade varud, mis võivad mitmekordselt hävitada kogu tsivilisatsiooni.

Nõukogude Venemaa ainuüksi on välja ehitanud ja omab 2500 tuumarakettide maa-alust väljatulistuspesa ning USA vähemalt 1700 taolist kaugrakettide laskepaika. Iga maa-alune tulistussilo on võimelline vastasele "kaela saatma" vähemalt 5 tuumalaenguga raketti, mis plahvatusjõult võrduvad üksikult ühe miljoni tonni TNT-ga.

Peaaegu kõikides tehnoloogiliselt arenenud riikides tegeletakse relvastumisega ja uute relvade ja relvastusliikide väljaarendamisega. Märgatava järjekindlusega tehakse ülerelvastumise pingutusi N. Liidus. Riigimehed ja rahvaste-esindajad räägivad rahust, kuid nende sõnade, jutukeerutuste ja antud sõnade vastaselt valmistutakse sõjaks, mis ohult ja alutuselt on kohutavam kui inimkonnal seda olnud varem. N. Liidul, USA-l ja Hiinal on tuhandekordselt rohkem hävitusrelvi ning purustusjõudu kui neil oli seda II Maailmasõja lõppedes.

Katsed konverentsilaua ümber tuumarelvastuse vähendamiseks on näidanud lootusetuid tagajärgi ("saavutusi") ning ajaraisku. Suurbritannia, Prantsusmaa, India ja isegi Iisrael omavad juba vajalikke tehnilisi teadmisi ja võimalusi, et produtseerida sama võimekaid aatomirakette ja pomme.

Kas neid kohutavaid hävitusrelvi kunagi inimsoo vastu kasutatakse?

Paljud leiavad, et just nende relvade katastroofiline hävitusvõimsus ning sellest tulenevad tagajärjed tähi kuumaastik ja tagantjärgi radioaktiivne sadestus — garanteerivad, on tuumarelvi ei võeti üksteise vastu võitlemiseks kasutusele.

Kuid mitmesuguseid selle relvaliigi väiksemaid tooteid on valmistatud ülikülluses ja tagavarad suurenevad, et neid oleks igal juhul käepärast võtta konventsionaalse sõja või äkkrünaku korral. Kes garanteeriks sellekohase võimaluse olematust?

Kahe maailmasõja vaheastatel peeti maailma erinevais paikades 22 sõda. Pärast Teise Maailmasõja lõppu on toimunud juba 90 või sõda või vaenulikke ja veriseid kokkupõrkeid-konflikte (ülestõsuud Ungaris ja mujal Ida-Euroopas kaasa arvatud).

Lähis-Ida on olnud südamikuks ja tapluste tallermaaks, kus on süttinud rida ohtlikke sõdu. Sõjacht püsib Lähis Idas võimaliku Iisraeli ja Arabia riikide konflikti korral. Sellesse võivad sekkuda kа N. Vene sõjajõud, ameeriklased ja teised Vahemere riigid . . .

20-nda sajandi rekordilistele sõdadele ja hävitushädadele lisaks on rahvastele ja inimkonnale nuhtluseks näljahädad ja ikaldused (eriti Aafrikas, Aasias ja Ladina-Ameerikas) ning muud hädaohud: ülerahvastumine, looduse ja miljöö saastamine, energiakriisid, kasvav kriminaalkuritegevus verised kodusõjad.

Prantsuse ajaloolased on elektronarvutite abil välja kalkuleerinud, et alates aastast 1496 aastat enne Kristust kuni tänapäevani on inimkond elanud maailmas täielikus rahus kokku ainult 230 aastat.

K. P.

• Uudiskirjandus

ANALÜÜS TITO
JUGOSLAAVIAST

Eestis sündinud kirjanik ja publitsist dr. Carl-Gustav Ströhmi sulest ilmus novembrikuu lõpus Grazis asuva Styria kirjastusel uus raamat pealkirja all "Ohne Tito. Kann Jugoslawien überleben?" Selles ajaloolises analüüsis käsitletakse esmakordselt võimalikke järeldusi pärast Tito surma. Dr. Ströhmi sulest on juba ilmunud poliitilise sisuga teoseid. Raamatute autor elab Münchenis ning tegutseb Bonnis ilmuva erapooletu päevalehe "Die Welt" juures Ida-Euroopa korrespondendina.

LUULEDEBUUT
INGLISE KEELES

Inglismaal ilmus aastavahetusel ingliskeelne luuletuskogu "Treasury of modern poets — 1976. An antology of contemporary verse", mille väljaandjaks on Regency Press, London—New York. Antoloogias debüteerib Londoni eesti noor Reet Järvik nelja luuletusega.

Tänapäeva rõveduste kõrval kutsuvad need lugejas esile otse füüsiliselt tajutava puhtuse-tunnetamise. Need haprad värsid, mille puhul kardad, nagu võiksid nad hoolimatul käitlemisel puruneda, suubuvad Jumala, suure algtähega kirjutatud Tema juurde.

Esimene luuletus kannab pealkirja "Verbosity", mis tõlkes võiks olla "lobisemine" või "paljusõnalisus". Selles kõneleb autor inimeste suurtest sõnadest, mille taga ei ole midagi peale tühjuse.

Ta kutsub lobisejaid endid seda nägema, enne kui Tema nende silmad avab, sest järsk üleminek pimedusest valgusse on valus.

Teise luuletuse pealkirjaks on "Lumi". Siin võrdleb ta lumevalget, mis hilliga segunedes sulab, näilise süütuse valge mantliga, mis samuti sulab, jättes järele külma ja musta maa. Ka meie oleme ajutised nagu lumi. Ent kui meil on usku, siis meie ei sula, sest Tema saadab puhtamaid lumehelbeid.

Kolmandas — "Värvid" näeb ta värve nende tähenduses: valge — puhtus, roheline — loodus ja sigivus, kollane — päiksepaiste ja õnn, sinine taevas ja Madonna, punane — veri kannatus ja surm, must — häving ja pimedus. Aga värvitoonide kõrval, mis võidab musta, on elu ja kõigi värvide segu on armastus.

Viimases luuletuses — "Lävel" tunneb ta, kuidas ebahumaansuse mustad ja hävitavad lained tahavad teda haarata ja viia alla põhjatusse hukatusse. Nad ei suuda aga seda. Tema ei lase oma puhast keha määrida saastatud vetel. Ta on tugev, sest teda kaitseb Tema.

Vormilt on luuletused vabavärsis.

Ülalolevad tutvustavad read on kirjutanud Salme Pruuden, kes kinnitab, et Reet Järvik valdab hästi ka eesti keelt ja on eesti poolel olnud tegev muusika poolel, klaveri- ja orelimängijana. Nii ei puudu eeldused luuletamiseks ka emakeeles.

Teadlane Eestist Soomes

TAMPERE (VE) — Tampere tehnikaülikooli esindajad käisid eelmisel suvel Tallinnas korvpalli mängimas. Seal tutvusid nad Tallinna tehnikaülikooli abiprofessori Endel Risthеinaga.

Novembri lõpul sai Risthein võimaluse tulla kolmeks kuuks Tamperesse tehnikaülikooli tööga tutvuma võttes kõigepealt osa tehnilisest seminarist Soome ja N. Liidu vahel. Kõstööd pole Tallinnal seni Tamperega olnud.

"Tulin heameelega siia kui kutse sain. Ka tehnika asjatundjale on kogemuste vahetamine tähtis. Loodan, et meie koostööst on kasu ka Tampere tehnikaülikooli professoreile", ütles Risthein Tamperesse jõudes.

Stockholmi Kontserthoones esinejaid Eesti Vabariigi aastapäeval. Vasakult Stockholmi Eesti Naiskoori dirigent Toomas Tuulse, sopran Eva Tamulenas, pianistid Harri Kiisk ja Hilma Nerep-Mossin ning flötist Jaan Seim. (Foto Lepper)

Kaheksamiljoniline rahvas ohverdati maailmapoliitikas

WASHINGTON (VES) — Mõni aeg tagasi tekkis Washingtonis skandaal, kui üks ajakirjanikke sai kätte kongressiliikme Otis Pike erikomisjoni dokumendid ja avaldas need ajalehes "Village Voice". Dokumentide avaldamine ärritas eriti tookordset välisminister Kissingeri, sest selles oli toodud üksikasjalisemaid andmeid Nixon-Kissingeri välispoliitika ja salalepete kohta, mis hõlmasid Lähis-Idas elunevate kurdide vabadusvõitlejaid. Suurpoliitika keerdkäikude huvides oli 8-miljoniline kurdi rahvas lihtsalt petetud ja reedetud — kuigi Kissinger kinnitas veel viimase ajani, et mingit reetmist pole toimunud.

Kurdid elavad iidsest ajast Ees-Aasia alal, mida nimetatakse Kurdistaniks. See pole mingi administratiivne üksus, vaid lihtsalt rahvastikuline ala. Kurde elab Türgis 3,3 miljonit, Iraanis ligi 2 miljonit, Iraagis umbes 1 miljonit ja veel mitmel pool mujal. Kokku olevat kurde Ees-Aasia aladel ligi 8 miljonit.

Kui tänapäeval saavad isegi poolemiljonilised väikerahvad iseseisvuse, siis huvitaval kombel küllalt arvukas kurdi rahvas pole tänaseni oma riiki suutnud luua. Süüdi selles on maailmapoliitika keerdkäigud ning suuremate riikide erihuvid.

Kurdide rahvuslikuks juhiks viimase 30 aasta kestel on olnud kindral Mulla Mustafa Barzani, 74 a. vana. Teda on nimetatud ka "punaseks hiidraliks", kuna ta hulk aastaid viibis oma üksusega N. Liidus. Praegu eluneb ta pagulasena Iraanis sealse salapolitsei SAVAK'i hoolsa valve all.

Kui Barzani viibis mõni aasta tagasi USA-s ravikuuril, jutustas ta ajakirjanikele, et 1946 vabadusvõitluste järele, kui kurdid olid saanud suuri kaotusi, oli ta läinud Iraanis USA saatkonda ja palunud endale ning oma 600-mehelisele üksusel asüüli Ameerikas. Kuna USA ei võtnud teda vastu, põgenes ta oma allesjäänud üksusega N. Liitu.

Venelased võtsid ta tookord lahkelt vastu, lootes, et kurdid asuvad toetama Iraagi kommuniste ning aitavad seal kehtestada kommunistliku korra.

1958 tuli Barzani tagasi Iraaki, et alustada suurt kurdide vabadussõda. Teda ei huvitanud aga Iraagi sovetiseerimine, vaid iseseisva kurdide riigi loomine.

Võitlused kestsid ja vaibusid, puhkesid uuesti ja vaibusid jälle. Lõppeks 1970 Iraagi valitsus, olles kodusõjast tüdinud, tõotas sellekohases kokkuleppes kurdidele autonoomia "lähema nelja aasta kestel". Kuid juba varsti nähti, et Iraagi valitsus ei mõtlegi autonoomiale.

SHAHH PAKUB ABI

1972 kurdide juhid võtsid kontakti Iraani shahhiga. Shahh pakkus kurdidele vabadusvõitluseks oma igakülgset abi. Kuivõrd aga shahh mõtles kurde aidata nende iseseisvumiseks, on iseküsimus.

Iraani shahhi ja vahepeal kommunismimeelseks muutunud Iraani valitsejate vahel on vaenumeelsus, seetõttu shahhi plaanidega sobis see hästi, kui Iraagi kurdid peavad sisevõitlust ja nõrgestavad Iraagi valitsuse positsioone.

Teisest küljest aga kurdide iseseisvaks saamine oleks mõjunud shahhile ebamugavalt. Iraani kurdid, keda on arvuliselt isegi rohkem kui Iraagi kurde, oleksid päris tõenäoliselt hakanud samuti nõudma iseseisvust või liitumist Iraagis loodud kurdide riigiga.

Mais 1972 viibisid Nixon ja Kissinger Teheranis. Shahhi palees oli arutusel palju Lähis-Ida küsimusi. Kuna mängus olid ka USA ja suurkapitali õilhuvid, leppiti kokku, et USA müüb Iraanile kõiki relvi, mida ainult shahh soovib, kaasa arvatud moodsad võitluselennukid F-14. Pentagon oli muide vastu, et neid lennukeid üldse välisriikidele müüa.

Uks asi jäi Teheranis veel lahtiseks — kurdide küsimus. Kuid selle üle oli räägitud palju ning kui Nixon-Kissinger jõudsid Washingtoni tagasi, tehti otsus — saata Iraani shahhi soovil kurdidele CIA kaudu 16 miljoni väärtuses sõjalist abi. USA oli olnud korduvalt vastu kurdide vabadusvõitlusele, kuid kui Iraagi valitsus natsionaliseeris suurel määral Ameerika rahadega töötava õlikonsortsiumi, anti kurdidele vabad käed.

Barzani oli otsusest kuuldes üllatult meelitatud, ta oli ütelnud: "Ma ei usaldanud venelasi, ma ei usaldanud Iraagi valitsejaid ega usalda Iraani shahhi, kuid Ameerikat ma usaldan." Barzani ei võinud aimata, et ka maailma vabadusvõitluse heledam täht, inimõiguste kaitsja ja ausa poliitika eestvõitleja — USA — muutub tema suhtes reeturiks.

VÕITLUS KEELATAKSE

Kurdide juhid otsustasid omaalgatust enne vabadusvõitluse uut puhkemist kõrvaldada kõik kommunistlikud elemendid, kuna nende eesmärgid ei ühtunud kurdide vabadusvõitlejate eesmärkidega.

Kurdidega oli vahepeal tehtud uusi kokkuleppeid. Nende sisu pole täpsemalt teada, kuid vähemalt olid kurdid tõotanud, et kurdide riigi loomiselsealsed rikkalikud õliallikad antakse USA kompaniide ekspluateerida.

Juba oli kokku lepitud, et kurdide laiem ülestõus algab 16. oktoobril 1973. Kõik oli valmis, kuid siis läks Kissingerilt CIA kaudu kurdide juhtidele telegramm: Mitte alustada, ma kordan — mitte alustada võitlusi.

Miks tuli meelemuudatus?

Vahepeal oli puhkenud Iisraeli-Egiptuse sõda ning öö vastu 16. oktoobrit Iisraeli väed ületasid Suessi kanali. Ameerika ajakirjanik Aaron Latham, süüdistab USA väliseministrit siin mitte alnuit kurdide, vaid ka Iisraeli reetmises. Lathami kalkulatsioonide järele, mida mõnelt poolt on kinnitatud, ei ole Kissinger tahtnud liiga suurt Iisraeli võitu.

Kissingeril olid Lähis-Idas omad kavad, Iisraeli suure võidu korral oleks Kissingeril olnud raske Iisraeliga toime tulla. Nõnda läks kurdidel kaduma soodus moment ja nendel tuli jääda ootama uut võimalust.

VIIES VABADUSSÕDA

Märtsis 1974 kurdid alustasid Iraani abiga oma viiendat vabadusvõitlust Iraagi vastu. Võitlused muutusid ägedaks ja mõlemal pool oli suuri kaotusi. Kurdid palusid nüüd Iraanilt ja USA-lt tälendavat abi, kuna ilma selleta oleks nende võitlus olnud lootusetu. Kurde käisid muide tehniliselt välja õpetamas USA sõjaväelased, kelledel oli selleks Iraanis, vastu Iraagi piiri loodud eriline keskus.

Vahepeal oli aga kurdide abistamise küsimus muutunud komplitseerituks. Kissinger oli alustanud rahuläbirääkimisi Iisraeli ja araabia rikkide vahel, avastades, et suurimaks komistuskiviks sel teel on Süüria. Süüria ja Iraak on öleti omavahel põlised vaenlased. Kissinger teadis, et Süüriale on hea survet avaldada sellega kui aidatakse Iraaki. Kuid see tähendaks lõppu kurdide vabadusvõitlusele.

Iraan oli omakorda rohkem muret hakanud tundma kurdide pärast ning seetõttu shahh sõlmis 4. märtsil 1975 ootamatult lepingu Iraagi diktaatoori Saddam Husseiniga, tõotades lõpetada piiriülild ja pidada kurdid vaos. Muidugi, Iraan ei saanud selles küsimuses taiitada ilma Ameerika nõusolekuta.

Kuid Iraan oli enne seda hakanud läbirääkimisi pidama hiigellepingu sõlmimiseks, millega Iraan tõotas lähema 10 aasta jooksul osta USA-st 22 miljardi eest relvi. Nii suure lepingu juures ei tahetud hakata enam kurdide vabaduse pärast tüliküsimust tegema.

Uus president Ford, kes välispoliitikast polnud kõige paremini informeeritud, nõustus Kissingeri argumentidega ning shahhi ja punase diktaatori lepingule anti Washingtoni õnnistus. Kurdid olid seega maha müüdud.

Barzani jutustas hiljem pressile:

Meie läksime sõtta USA tõotuste ja lubaduste najal. Kuid USA abi oli liiga puudulik. Näiteks anti meile 1300 tanki vastu võitlemiseks vaid 50 rakketti. Abi tuli, kuid võeti jälle ära kõige kriitilisemal momendil. Katastroofiks oli meile, kui korraga Iraani armee tuli üle piiri Iraaki ja korjas meilt kõik relvad. Barzani suutis veel saata ahastava telegrammi Kissingerile, kuid see ei muutnud asja. Kissinger talle kunagi ei vastanud.

Nüüd olevat Iraagis käimas kurdide hävitamine, genotsiid. Põhjapoolsetes mägipiirkondades elunevad kurdid transporteeritakse lõunapoolsetesse kõrbetesse, kus rahvas hulgaliselt sureb, olles kliimaga harjunata. UNO on siinse rahvamõrva suhtes kurt.

• Lugeja kirjutab

KURB START

Peale õnnestunud kõrgetasemelist E. Vabariigi aktust traditsiooni kohaselt Eesti Majja minnes olid lootused pidiuliku meeleolu jätkamiseks. Kuna E. Maja restoran oli pikemat aega suletud, kuid aastapäeva tõttu pidi uuesti avatama, olid kogemuste põhjal lootused eest leida valgustatud saali, kaetud laudu ja sõbralikku vastuvõttu. Kuid ust avades võttis vastu jahmatama panev tühjus. Pilk saali nägi katmata laudu, ilma paberistki linata, ilma küünalde ja lilledeta. Ka mitte ainustki rahvusvärvilist laualippu. Baari väikeses ruumis rüseles rahvahulk. Sealt müüdi nagu kioskist võileib, tass kohvi ja soovijatele joodavat. Paljud pöördusid ukselt tagasi. Minul oli kaasas küsaline, kes esimest korda E Maja nägi. Olin talle kirjeldanud helgemaid värve, kuid tuli alla neelata pinlikkus. Jäime siiski istuma. Pikapeale olid mõned leidnud ja süüdanud paar-kolm küünalt. Ühes teises lauas Erna Klemmeri eestvõttel lauldi paar laulu. Ja see oli kogu pidulikkus ja soojus.

Ma ei tea, kellele sellise kõleda vastuvõtmise eest tänu ütelda? Ma ei tea ka, kas E. Maja majandus kannab mõned rahvusvärvi laualipud muretseda ! ?

Väga kurb E. Maja aktsionär
HELMI MÄELO

★

Palusime Eesti Maja juhatust ülelolevale selgitavalt vastata. Alljärgnevalt saabunud kommentaar:

Nagu juba varem ajakirjanduses on teatatud, õnnestus Eesti Maja juhatusel käesoleva aasta alul einelauapidaja pikemaaegset kriisi lõppeks lahendada sel viisil, et Soome Maja ökonoomi Lundströmiga saavutati kokkulepe, mille kohaselt tema võtab üle Eesti Maja einelaua pidamise alates 1.4.77.

Ülemineku ajal s.t. aasta algusest kuni märgitud tähtpäevani nõustus uus ökonoom einelaua tegevusele kaasaaitama sel kujul, et tema köigil ettetellitavatel õhtutel ja kokkutulekuil hoolitseb vajaliku teenindamise eest. Seda on tema ka senini teinud ning köigi nende õhtute korraldajate ja samuti neist osavõtjate täieliku rahulolu osaliseks saanud.

Vabariigi aastapäeva aktuse järele Eesti Maja einelaua tegevuse osas teostus läbirääkimine majavanema ja uue ökonoomi vahel. Nagu ilmnes kahjuks hiljem, oli meie oludesse pühendamata ökonoom asjast ootamatult erinevalt aru saanud ja tulemuseks olid puudujäägid Eesti Vabariigi aastapäeva teenindueses.

Eesti Maja juhatus kahetseb väga, et ülalmärgitud Helmi Mäelo kirjas esile toodud puudused einelaua tegevuses esinesid ja köik ei olnud meie tavalise korra kohane ja ootustele vastav.

Eesti Maja juhatus loodab, et juhtumu põhjal saab tulevikus taolisi puudusi ettenägelikult ära hoida.

Lugupidavalt
A/S EESTI MAJA JUHATUS

• Mis juhtus

CARTER VÄHENDAS KAITSEKULUSID

President Carteri eelarve aasta 1978 jaoks põhjeneb peamiselt ta eelkäija Fordi kalkulatsioonidele. See hõlmab 460 miljardit dollarit. Sõjaväekulud moodustavad sellest 120 miljardit dollarit. Carter vähendas esitatud eelarvet kaitsekulude osas 2,7 miljardi võrra.

Sõjaväekulude vähendamine tähendab ka uute projektide hilinemist — vähem uusi lennukeid, roboteid ja rakette.

Eelarve suureneb hariduse, sotsiaalhoolduse ja tervishoiu arvel. Eriti arvestatakse vaestega ja händikäpitud inimestega.

Energiaproduktsiooni osas kavatsetakse vähendada aatomienergia osa, selle asemele tahetakse energiaga kokku hoida ja teostada uurimusi uute energiaallikate kasutamiseks.

VISA VÕITLUS INIMÕIGUSTE EEST

Vene komitee, kes on võtnud oma ülesandeks valvata Helsingi konverentsi kokkulepete täitmise eest, on nõukogude võimude tagakiusamise objektiks. Kogu aeg lahkub komitee liikmeid, aga uusi tuleb juurde.

Ludmila Aleksejevna emigreerus USA-sse, Orlov ja Ginzburg on vangistatus. Malma Landat süüdistatakse, et ta on süütanud tulekahju oma korteris — mille eest nõukogude seadus teda võib karistada kolmeaastase vangistusega.

Nende asemele tuleb komiteele sooviavaldusi uuteliikmeksastujate poolt.

Viiskümmend nelipühilast on kirjutanud Carterile ja palunud tema abi, et N. Liidust lahkuda. Ringi liigub ka palvekiri Aleksander Ginzburgi vabastamise sooviga.

"KÖIK ON BONNI SÜÜ!"

Ida-Saksamaa valitsuse juht Erich Honecker on andnud oma elu esimese intervjuu lääne-saksa ajalehele. Sellest ta väidab, et köik arusaamatused Saksamaa ida- ja lääneosade vahel on Lääne-Saksamaa valitsuse süü läbi tekkinud. Niipea kui Lääne-Saksamaa tunnustab Ida-Saksamaad iseseisva riigina (mida see seni pole teinud), muutub Honeckeri järgi liiklemine Saksamaa eriosade järgi hoopis lihtsamaks. Lääne-Saksamaa ajavat ikka veel revanshistlikku poliitikat.

Läänes vastatakse, et liiklemine üle piiride ei ole kuidagi ühenduses Ida-Saksamaa suveräänsuse tunnustamisega. Honeckeri intervjuud iseloomustatakse väljapressimisena.

Honeckeri järgi on lääne-saksa piirivalvurid sooritanud eelmisel aastal üle tuhande piirivahejuhtumise. Ta süüdistab "teatud lääne-saksa ringkondi" provokatsioonis.

Adelaides Australias suri 5. veebruaril Lydi Tammann, n-na Kattal, sünd. 13.9.1900 Pärnus.

Torontos suri 12. veebruaril Voldemar Vahtula, sünd. 28. novembril 1902.

Torontos suri 13. veebruaril Oskar Linde, sünd. 4. dets. 1908 Viljandimaal.

Nya porton och avgifter 1 mars

I den här gula portotabellen finns uppgifter om de nya porton som gäller från 1 mars 1977. I fortsättningen blir lägsta brevporto 1,10 kronor inom Sverige och till övriga Norden; 1,40 kronor till övriga utlandet. Postkort, t ex vykort kostar 95 öre att skicka inom Norden. Lägsta trycksaksporto blir 75 öre. Avgiften för paket (upp till 1 kg) blir 7,40 kronor.

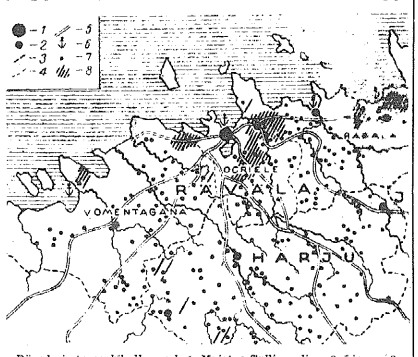
Avgiften för in- och utbetalningskort inom Sverige och till övriga Norden höjs till 1,10 kronor. Inbetalningar till eget postgirokonto är fortfarande avgiftsfria. En nyhet är att alla gireringar - således även till länder utanför Norden - blir avgiftsfria. Uppgift om övriga avgifter till utlandet får du på Posten.

Hämta den nya gula portotabellen nästa gång du är på Posten.

Maarahva teed Tallinna

Kõik linnad on ühendatud teiste linnade ja keskustega suuremate maanteedega. Seda ka meie pealinn Tallinn. Juurdelisatud kaardilt leiame lääne suunduvatest maanteedest põhjapoolsema Paldiskisse ja sellest lõunasse jääva Pärnu maantee, itta viib Narva ja lõunasse Tartu maantee. Need suuremad teed on ka tähtsamad ühendusteed olnud ligemal asuvale maarahvale Tallinnaga. Vanematest aegadest sõiditi neid ikka hobustega, uuematel aegadel on lisandunud autod ja omnibused, eriti kohtadest, kust ei tule ligidalt raudteed.

Rävala ja tema kihelkonnad. 1. Muistne Tallinna linn. 2. Linnus. 8. Maakonna piir. 4. Kihelkonna piir. 5. Teed. 6. Sadamakoht. 7. XIII sajandi esimese poole küla. 8. Rauaaja algupoole peamised asustuspiirkonnad.

Alati ei ole need teed aga kandnud oma meieaegseid nimesid. 1737 on Paldiski maantee kandnud Lääne tee nime, 1755 Rogerviki tee, 1789. aastast Paldiski maantee nime, olles 1930-datel aastatel nimetatud Haapsalu maanteeks, on nüüdsed võimud sellele taastanud Paldiski maantee nime.

Pärnu maantee kaudu on kulgenud liiklus Haapsalu ja Pärnuga. Mõnekümne kilomeetri kaugusel Tallinnast hargneb maantee kaheks, millist kohta kutsutakse Harudevaheks. See tee oli vanasti mõeldud ka ühendusteeks Riiaga.

Tee väljaehitamist alustati põhjalikumalt 1812 ja see avati liikluseks 1835 lõpul. Ühes reisijakirjas 1840 leidub tehtud töö hinne: "Meie sõiduk kõikus läbi liivakõrbe, mööda äsja valminud ja juba jälle liivasse mattunud Pärnu maanteed."

Eesti iseseisvuse perioodil rajati Pärnu maanteele Tallinnast Nõmmeni asfaltkate. See oli siis ainuke asfalttee kogu Eestis.

Tartu maanteed kaudu tulid vanasti linna nii Tartu kui Narva suunast tulijad, kuna need teed liitusid Lasnamäel ühiseks Tartu maanteeks. 1237 on nüüdne Tartu maantee algusosa kandnud Silla ehk Kivisilla tänava nime. 1843 esineb juba vähemalt saksakeelne nimi Dörptsche Strasse — Tartu tänav.

Narva maantee kaudu toimus ühendus ka Peterburgiga. 1743 oli maantee nimeks Virumaa tee. 1801 Rakvere tänav ja sellest hiljem Peterburi tänav. Alates 3. veebruarist 1872 kannab tee Narva maantee nime.

Peale nende viis teatud suunast tulijaid edasi nii Viru kui Harju tänav. Viru tänavani *on* vanasti kulgenud Narva maantee. Viimasel ajal eraldas neid kahte turuplats. Viru tänav on kandnud 1362 Lemstrate, 19. sajandil Lehmstrasse — Savi tänava nime.

Eesti keeles seda nime kasutatud ei ole. Samuti ka mitte Viru värava torni tuntud Saviväravana tornina nagu see võõrkeelsena kandis Leimporte ja Porta argillae nimesid.

Harju maakonnalt tuleneb ka Harju tänava nimi, vanemad nimed Harju maantee ja Harju tee. Saksakeelse nime Schmiedestrasse eestikeelset vastet Sepa või Seppade tänavat ei ole kunagi tänava nimena tarvitatud. Veel teatakse, et tänava nimi on olnud 16. sajandil Kannengeterstrate (Kannuvalajate tänav) ja Tinngeterstrasse (Tinavaljate tänav) vastavalt seal asunud töökohadest.

Harju tänaval asus 1875. aastani neljakandiline torn ja selle eelvärava tornid. Torni välisvärava kohal ilutses linnavapp ja sisevärava kohal Neitsi Maarja pilt. Väravatorni kasutati vanglana.

Värav on seotud teatud määral ajaloolise episoodiga. See on seotud Tallinna linna ja rüütelkonna konfliktiga. Raekohtu otsusel 7. mail 1535 raiuti Harju värava torni ja eelvärava torni suletud väravate vahel mõõgaga maha Riisipere mõisa omaniku Johan von Uexkylli pea. Mainitud aadel oli mõisaorjusest linna pagenud Riisipere talupoja.

Suurepere Madise lasknud linna piirides vangistada, tagasi Riisiperre viia, teda julmalt peksta ja kaks ööpäeva jalapakus hoida, nii et tal jalad külmusid. Hommikul peksnud Uexkyll puuhaluga Madise jalataldu ja lõpuks surmanud ta löögiga pähe.

Madise vend Suurepere Nigul kes elas Tallinnas, koos sõpradega palus Tallinna raekohut mitte Uexkyllile anda turbekirja, mis oleks andnud süüdlasele õiguse kuni kohtuotsuseni vabalt liikuda, süüdistades viimast oma venna vägivaldses kinnivõtmises linna piirides, sealt äraviimises, julmas piinamises ja tapmises. Raekohus rahuldas Nigula ja ta sõprade soovi.

Johan von Uexkyll ilmus vaatamata hoiatustele Tallinna, kus ta linnafoogti Boet Schroederi korraldusel vangistati ja surma mõisteti. Otsus pidi täideviidama linna hukkamiskohal Võllamäel. Teisi aadlikke solvas selline otsus ja nad kavatsesid Uexkylli kasvõi väevõimuga vabastada.

Päeval, mil hukkamist taheti teostada, kogunesid relvastatud aadlikud aadlikud Harju värava ees asuva vallikraavi taha Barbara tänava algusesse. Raad sai sellest teadlikuks ja laskis selleks puhuks Harju värava sulgeda, selle eelvärava tõstesilla üles tõsta, langevõred alla lasta ja kohtuotsuse Harjuveski (asus seespool väravaid) ukse ees täide viia.

Erakordse hukkamispaiga tähistamiseks paigutati tänavasillutisesse raudkivi, millesse raiuti kaks ristikuju. Kivi ristidega püsis seal 19. sajandi alguseni, mil tolleaegne kuberner Bernhard Johann von Uexküll laskis selle sealt kõrvaldada.

Peale käsiteldute märgivad Tallinnas veel linnale ligemaid või kaugemaid kohti tähistavad Pirita ja Rannamõisa tee ning järgmised tänavad: Kopli, Hiiu, Viljandi, Harku, Väänа, Härjapea ja võimalik et teisigi. Osa neid kohti nagu Kopli ja Pirita kuuluvad juba linna piiridesse.

E. VRAGER

SIIT ja SEALT

Hans Loogna, insener ja varem ITT-ettevõtte Standard Radio och Telefon AB turustusosakonna juhataja, kutsuti asjaajajaks direktoriks uuele ettevõttele, mis loodi Gylling Teledata AB poolitamisel.

Ferdinand Tammann valiti Lakewoodi eesti võitlejate ühingu esimeheks.

Priit Vesilind on autoriks rahvusvahelise kuulsusega USA ajakirja National Geographic 30-leheküljelisele artiklile sõidust jõelaeval Ohio jõe 981-millisel liinil Pittsburghist Caironi Illinoisi osariigis. Vesilind jutustab elavalt ja kuulub suurajakirja toimetusse.

Arnold Paukas Long Islandilt New Yorgi osariigist viibis koos abikaasa Salmega Havai saartel. Sinna sõitis ka Edgar Susi New Jerseyst.

Karl Niggol, kalandusbioloog Seattles USA-s, tähistas 60-ndat sünnipäeva. Ta töötab praegu oma erialal.

madli Kurdve kuulus ametiühingute (LO) Aafrika-informatsiooni koguvasse delegatsiooni tõlgina ja sekretärina. Külastati Ginea-Bissaud ja Kap Verde saari.

Jane ja Valdek Hanslepal sündis Nackas poeg.

Ulla Laansoo-Bengtssonil ja **Björn Bengtssonil** sündis Stockholmis teine poeg.

Reet Nurmberg-Howell, USA San Diego ülikooli kehalise dotsent, kõneles Austraalia kehalise kasvatuse aastakongressil Nõukogude sportlaste professionalismist, mis teeb Moskva olümpiamängud samasuguseks propagandashow'ks, nagu seda olid Hitleri Berliini mängud aastal 1936.

Oskar Uusima, tehnoloogia magister New Yorgis, võttis osa New Orleansis korraldatud konverentsist jõujaamade jahutustevate süsteemide alal.

Jüri Vilms, tehnoloogia doktor elektroonika alal, alalise elukohaga Californias Palo Altos, on juba kaks aastat viibinud maailmareisil, kus ta põhjalikumalt on külastanud Euroopa riike ja Aasiat.

August Hermits, end. laevamehaanik eesti, rootsi ja ameerika laevades, kes praegu elab Teaneckis New Jersey osariigis USA-s, tähistas oma 70-ndat sünnipäeva. Juubilar on sündinud Põlvas. Lõpetas Tallinna merekooli. Merele läks aastal 1928.

Alice Tuvike, n-na Kõiv, kes pikemat aega töötab nüüd ametist lahkunud USA asepresidendi Nelson Rockefelleri majapidamises New Yorgis perenaisena, sai Rockefellerilt mälestuskingituseks kuldkaelakee ja selle juurde kuuluva käekäeti, mis mõlemad on kaunistatud asepresidendi vapikilbiga. Alice Tuvikese ülesandeks on ette valmistada mh. Rockefelleri vastuvõtte külalistele.

Helle (n-na Vaher) ja Anders Stensenil Norrköpingis sündis poeg.

Harri Pärkma valiti tema 70-nda sünnipäeva puhul Kanadas Londoni Eesti Seltsi aulikmeks, kus ta on olnud varem esimeheks. Juhatuse moodustas peakoosolek järgmiselt: Kaljo Loone (esimees), Paul Rohunurm, Osvald Lokk ja Jaak Purres.

Tiina Järviste valiti tänavuste Toronto Karavani-pidustuste eestipoolse paviljoni Tallinna "Miss Tallinnaks". Tema abiliseks valiti Linda Niitenberg.

Mirjam Jaanivald, arstiteaduse üliõpilane Stockholmist külastas Sydneyd seoses reisiga Vaikse ookeani saartele, kus külastas ka Uus Meremaad. Tagasitee toimub üle Ameerika. Mirjan Jaanivald kohtas eesti noori Sydney Eesti Majas rahvatantsuharjutusel, käis eesti asunduses jne.

Aarne Tammisaar, noor viiuldaja Clevelandis USA-s, andis Lakewoodi Trinity luteri kirikus iseseisva kontserdi. Pianistiks oli Glen Kirchhoff. Klassikaliste autorite kõrval esitas ta ka Ed. Tubina loominguid.

Rein Paabo, tsivilinsener ja uurija AWCO Systems juures Wilmingtonis Massachusettsi osariigis, esines Los Angeleses toimunud kosmose-alasel konverentsil ettekandega.

Endrik Anvelt, keemiaainsener, kes juhib ühe USA keemiafirma vabrikut Lääne-Saksamaal, viibis ametireisil New Yorgis.

Avo Kõiv, produtsent NBC televisioonikompaniis USA-s, viibis külaskäigul Uus-Meremaal, mispuhul temast kirjutise tõi New Zealand Herald, kirjeldades mh. tema saabumist läände 1-aastasena koos vanematega. Avo Kõiv tegi reportaazhi Uus-Meremaast.

Ungern—Sternbergid ja hiiumaa kirikuelu

Kogu Eestist leiame mõisnikke luteri usu kirikute ehitamiste toetajatena, eriti ajal, mil puukirikud asendati kivikirikutega. Hiiumaa sai kaks oma vanemat kirikut, Käina ja Pühalepa, katoliku kirikult. Kolmanda, Reigi koguduse, mis eraldus Käinast 1627, puukirik asendati kivikirikuga alles 1802.

Sellel on oma traagiline eellugu. 1781 ostis Eesti suurima aadlisuguvõsa liige Poola kuninga kammerhärra parun Otto Reinhold Ludwig von Ungern-Sternberg krahv Stenbockilt Kõrgesaare mõisa ja 1796 vahetamise teel Suuremõisa. Nii sai kuulus kammerhärra ja legendaarne mereröövel Põhja-Hiiumaa omanikuks, kelle järgiaste omandina püüsisid need mõisad oma karjamõisatega kuni Eesti vabariigi aegse maareformi teostamiseni.

Kammerhärra poeg Gustav Friedrich (rootsi allikates Didrik) Otto oli elukutselt ohvitser ja ametis Peterburis. Kuna ta oli õige laiade eluviisidega ja kulutas rohkesti isa raha, kutsus kammerhärra Gustavi Peterburist koju, andes tema valitseda Kõrgesaare mõisa. Kõrgesaarele lähedase ja siis veel vähimal määral valgustamata Näkmangrundi tõttu sattus sinna sageli karile laevu, mille päästmisega Ungern-Sternberg hankis omale lisatulusid.

Poeg oli aga inimlikum ja laskis kord ühe karilt vabastatud laeva minna ilma selleit päästetasu võtmata. See pahandas kammerhärrat, millest tal tekkis Gustaviga sõnelus. Kui poeg oigustas oma teguviisi asjaoluga, et nad olevat juba küllalt rikkad ega tarvitse õnnetuid laevaomanikke röövida, hakkas isa Gustavile ette heitma tema raha pillamist Peterburis.

Poeg öiendas vastu, et ohvitseri seisus nõudnud temalt selliseid kulutusi. Isa ägestus aga niivõrd, et käskis pojal otsekohe kaduda tema majast, et kammerhärra ei pidavatki teda enam oma pojaks. Gustav lubas lahkuda ega mitte kunagi enam tagasi tulla.

Läks kõrvaltuppa, kust kostis varsii mingi pauk ja mütsak nagu oleks mingi suur pehme asi põrandale kukkunud. Gustav oli end surmanud püstollilasuga.

Kammerhärra kurbus ja ahastus oli piiritu paludes poja laiba juures andestust. See oli aga kõik hiljа. Siis iszknud ta oma süü leptimiseks Gustavi mälestuseks ehitada tänini püsiva Reigi kiviкiriku ja rahvas imestanud kammerhärra jumalakartlikkust. Nii kirjeldab sündmust Mihkel Aitsam oma romaanis "Hiiu lossist Siberisse".

Reigi rootsi talupojad olid juba De la Gardiede ajal konflikti sattunud oma mõisnikuga, kes ei tunnustanud nende orduaegseid privileege, millede kohaselt nad oleksid pidanud olema orjusest vabad. Tüüd kestsid ka läbi Stenbockide perioodi ja just enne Kõrgesaare mõisa minekut Ungern-Sternbergile oli küsimus lahendatud nende ümberasustamisega Ukrainasse Dnjepri jõe kaldale.

Ka Ungern-Sternberg ei muutnud seda otsust. Hiiumaa ühe suurema rootsi külana jäi püsima Kärdla oma 32 taluga. et rootslased olid mõisnikele ebasoovitav element tahtis nähtavasti kammerhärra poeg Suuremõisa omanik parun Peter Andreas Constantin Ungern-Sternberg vabaneda ka Kärdla rootslasast.

Nii ütles ta Kärdla rootsi talupoegadele 1810 nende rendilepingud üles ettekäändega sita Kärdla karjamõisa rajamiseks. Kui vähe küll selline samm end tasus võime järeldada maa pinnasest, millest põhjapoolsem osa oli kruusane ja lõunapoolne läbi liivane, mis läks nüüd mõisa põldudeks.

Rootslaste enamik lahkus Vormsi, Noarootsi ja Haapsallu, ainult üksikud jäid kohale, peamiselt mõisasulastena või 1829 asutatava kalevivabriku töölistena.

Sellel väikesel rootsi kolonill püsis siis veel Kärdla rannal oma puukabel surnuaiaga. Kuna Pühalepa kirik oli siit üle 20 km kaugel, võis parun Ungern-Sternberg pidada vajalikuks siinsele mõisarahvale, peamiselt Kärdla ümbruse küladele, viimaste keskele Paluküla kuusiku servale uue kiriku ehitamist.

Paluküla kirik ehitati väikesmaõõtmeline, paekividest, all ruumika keldriga. Keldrist arvati, et see võis olla kavatsetud Ungern-Sternbergide hauakabelina, kuid kunagi kedagi siia ei maetud.

Kiriku torni lipul asetses aastaarv 1815, ürikutes märgitakse Paluküla kiriku ehitamiseaastana 1820. Esimesel aastal võidi alustada kiriku ehitamist, teisel võis kirik valmida.

1. maailmasõjas purustati kirik, restaureeriti ja pühitseti uuesti 1935, mille juures torni parandamist toetas Veeteede Valitsus, kuna see oli kasutatav meremärgina. 1941 sõjasündmustes purustati kirik uuesti. selliseks jäi see ka meie lahkumisel kodumaalt 1944 sügisel.

Ühe valmukama eesti luteriusu kiriku õpetajana on tuntud omaaegne Rapla koguduse õpetaja Carl Eduard Malm, sündinud 10.2. 1837 tolliametniku pojana Tallinnas. Tema on välja andnud vaimulikke ja ilmalikke laulikuid ning õpikuid. Saksa rahvaluulest laenatud "Der Lindenbaumi" ainetel on ta luuletanud kauni eestikeelse laulu "Üks kask meil kasvas õues". Tema poeg Karl Otto Malm oli Pühalepa koguduse õpetaja 1906—1918.

Kuna selleaegsed Suuremõisa Ungern-Sternbergid pidasid teda nende kammerhärrast vanavanaisa poolt tapetud kapten Malmi järeltulijaks, muutsid nad õpetaja Malmi elu Pühalepas niivõrd kibedaks, et ta lahkus siit Vormsi koguduse õpetajaks.

Uurimused tõendavad, et õpetaja Malm ei olnud kapten Malmi sugulane. Nende ridade kirjutaja on otsinud õp. Malmi nime nii Rootsi kui Soome kirikuõpetajate matriklitest tulemustata. Kas ta tegutses hiljem Rootsis mõnel muul ametialal, näiteks koolitöötajana, või siirdus ta hoopis Saksamaale?

Allakirjutanu palub võimalikku informatsiooni nii Paluküla kiriku ehitamise töölisest põhjusest ja ehituse üksikasjadest kui ka õpetaja Karl Otto Malmi elulugu tema Eestis kui ka võõrsil elatu ulatuses aadressil: E. Vrager, Knoopgatan 1, 622 26 Eskilstuna.

ELMAR VRAGER

Kuulsused kohtu ees

Dr. jur. Walther Skaupy, advokaat ja kirjanik, saksa ja mitsaksa suurettevõtete juriidiline nõuandja paljudes rahvusvahelistes tüliküsimustes, avaldas hiljuti raamatu "Angeklagt", milles käsitletakse ajaloo suuri kohtuprotsesse.

Teos ilmus Seewaldi kirjastuses Stuttgartis (DM 36) ja äratas suurt tähelepanu.

Selle põhjuseks pole ainuüksi kohtualused, kõik tuntud nimedega tegelased mitmelt alalt, vaid ka aine käsitamisviis.

Autor kirjeldab protsesse nagu neid tegelikult peeti. tuues laias ulatuses ära ka ülekuulamiste käigu, prokuröride ja kaitsjate kõned ning dokumendid.

Raamat pakub ka iseloomustava pildi kaebealuse tegevusest, seltskondlikust positsioonist, tolleaegsest ajaloost, vaadetest ja kommetest. siin pole tegemist romaaniga ja tühja filosofeerimisega, vaid huvitavate inimestega.

Autor tegeleb küsimusega, kas oli korruptiivne briti lordkantsler Francis Bacon, keda paljud literaadid peavad tegelikuks Shakespeare draamade koostajaks.

Seda nimelt otsustas kohus, tehes sellega lõpu ühele andekale ja mitmekülgsele inglasele.

Pikemalt peatub autor ka prantsuse kuninga Louis XV armukese Dubarry ja moodsa keemia isa Lavoisier protsesside juures prantsuse revolutsioonikohtus. Mõlemad mõisteti surma isamaa reetmise ja putshikatse pärast.

Kui veel võib aru saada kuninga armukese surma mõistmisest, siis on aga suure teadlase puhul taoline protseduur mõistmatu.

Ta süü seisis vaid selles, et ta aristokraadina kuulus "valesse klassi". Tema hukkamine oli prantsuse revolutsiooni suurim roim, leiab raamatu autor.

— Neil oli vaja ainult üks silmapilk, et lahutada tema pead kehast, kuid on võimalik, et ei jätku sajast aastast, et tekiks uus ja sama tark mõistus, sõnas päev pärast Lavoisier hukkamist ta sõber La Grange.

Mõned kuud hiljem, kui hirmuvalitsus oli võimu tipul ja peatse lõpu lähedal, said surma Robespierre, Saont-Just. Dumas ja teised, kes olid nii paljusid oma kaaskodanikke saatnud surma.

Lavoisier rehabiliteeriti otsekohe, tema austamiseks korraldati mälestusõhtuid ja mõni aeg hiljem alustas tööd eriline uurimiskomisjon, mis paljastas revolutsioonääride roimi.

Kohtu alla satuvad hiljem luuletajad Flaubert ja Baudelaire, viimase teoste levitamine keelustatakse ja alles 92 aastat pärast tema surma (1949) jõuavad kohtunikud otsusele, et geniaalsele kirjanikule on tehtud ülekohut.

Eri peatükid on pühendatud kuulsa ajaloolase ja revolutsionääri Ferdinand Lassalle tegevusele ja tema vastu korraldatud kohtuprotsessile. Lassalle süüdistati putshikatses.

Tal tuli kohtule vastust anda ka teiste "roimade" eest (1849, 1868, 1884), mis kõik kandsid revolutsioonilist iseloomu.

Huvitav on maailmakuulsaks saanud protsess inglise kirjaniku Oscar Wilde vastu. See tõestab, kuivõrd degenereerunud oli kuninganna Viktoria-aegne kõrgem seltskond.

Mitte Wilde arvatav homuseksuaalsus, mille vastu taheti võidelda juristide ja kohtute abil, polnud protsessis nii tähtis kui pilt, mida ta pakkus inglise kõrgema seltskonna vaadetest ja elust.

Samuti abinõud milliseid kasutati võitluses inimese vastu, keda mitmel põhjusel ei sallitud ja kellest taheti lahti saada.

Meie aja paralleel Wilde protsessile on käitumine ameerika kuulsa poeediga Ezra Poundiga, keda tembeldati poliitkurjategijaks. Kõigepealt fashistiks, kes Itaalias elades kujunes naiivselt kardetavaks poliitiliseks seikleljaks.

Ta oli president Roosvelti tuliseks vastaseks, kes sõja ajal Itaaliast peetud raadiokõnedes kriipsutas alla oma riigijuhi "vigu ja patte". Ta iseloomustas Roosevelti kui "valetajat ja rahvapetturit".

Pärast sõda pandi Pound paljude arstide veendumuste vastu 13 aastaks kinni — vaimuhaiglatesse ja osalt ka vanglatesse.

See sündis amal ajal kui George Bernhard Shaw, kes omal ajal oli vaheldumisi vaimustatud nii Hitlerist kui Mussolinist, liikus vabalt ringi.

Võib nimetada ka Rudolf Slanskyt. See tuntud kommunist ja Tshehhi kompartei peasekretär mõisteti koos 13 teise funktsionääridega Praha riigikohtu poolt surma.

Raamatu autor märgib, et süüteod fabritseeris tshehhi salapolitsei ja ülestunnistused pressiti Slanskyit välja.

Kohtus esitatud süütegudes ta igatahes süüdi ei olnud. Põhjus seisnes lihtsalt selles, et Slansky ei meeldinud STalinile ja tema soosikutele.

Tol ajal oli sellest küllalt, et kaasinimest surma saata. Praegu on aga Slansky ammu rehabiliteeritud.

OSKAR ANGELUS

Nõrgad jääd Eestis

Kuigi tänavu on külm juba ammu kaanetanud Eesti järved ja jõed on siiski mitmed kalamehed Peipsis supelda saanud ja on esinenud autoga jäässt läbivajumisi. Enamik ohtusattumuist on õnnestunud vetelpäästjail ja juhuslikel pealtnägijail päästa, kuid ometi on veekogud rõõvinud iiheksa inimese elu.

Kaks meest, 21-aastane ja 36-aastane, läksid suuskadel Pangodi järvele kalale. Järvejää oli aga nõrk ja mehed uppusid.

Põlvas Hanikase 8-kl. algkooli 10-aastane õpilane Ain Seim elab järve ääres. Õues askeldades märkas ta järvel kaht suusatajat. Mõni hetk hiljem kuulis poiss appikutsedi. Poiss ei kaotanud pead, ta haaras maja juurest pika laua ja lähenes roomates õnnatuspaigale.

Ulatanud ühele tüdrukule laua, tiris poiss chusolija jääle. Selle järgi ruttas ta teist päästma. Nüüd tulid poisule appi ka täiskasvanud ja koos tõmmati jääle ka teine suusataja.

Kolm inimest päästis uppumisohust Võru tööline Niina Ukadova, kes nähes Tamula järvel uisutajat läbi jää kukkumas, haaras pesunöörí ja jooksis appi. Tal õnnestus poiss jääle aidata, kuid samas purunes jää ja ta ise langes sisse.

Päästetud poiss aga andis jalgadele tuld. Nüüd sai naine ka end august välja, kui kaks uudishimulikku tormasid suuskadel õnnetuspaigale, mees ja naine. Jää aga murdus nende all ja langesid sisse. Kohalerutanud naabritega päästeti ohtu sattunud.

Õnnelikult lõppes Haapsalu taksojuhi julguseproov, kes tee lühendamiseks Noarootsi poolsaarelt otse üle lahejää mandrile kavatses sõita. Tänu vetelpäästjaile hoiti suurem õnnetus ära. (VE).

● Huumor

Itaalia ràndtööline jutustab sakslastest töökaaslasele oma õiseid seiklusi. Ta ei leja saksakeelset vastet sõnale "Ruu". Kratsib tükti aega kukalt ning leiab siis õige lahenduse:

"Noh tead, see pälkese kolleeg kes töötab õõvahetuses." ●

Göteborgi aktus

Alg. lk. 1

laulu: Lätte "Kus põhjalahe kohiseb" ja eesti rahvaviisi "Meie elu". Lapsed laulsid hea kordaminekuga ja päivisid auditooriumilt südamlik-sooja vastuvõtu.

Aktusekõne pidas Jüri Adila, käsitledes mitmesuguseid venestamise vahendeid kodumaal, ida ja lääne poliitilisi, sõjalisi ja majanduslikke vahekordi jm. Kõneleja ettepanekul mälestati lelnaseisakuga kõiki "meie hulgast lahkunuid, kes on andnud oma panuse eestluse heaks". (Kõne on kokkuvõtlikult avaldatud teisal tähases lehes.)

Pärast seda, kui muusikakooli õpilane Urmas Milder oli mänginud klaveril Bachi "Prelüüdi" ja Mart Saare "Tõuse, mu loomus tugev", järgnesid tervitussõnavõtud rootsi külalistelt.

Esimene sõnavõtt oli riigipäevaliikmelt Bo Siegbahnilt (m), kes ütles mh., et Eesti rahvuspäeva pühitsemine märgitseb austust vabaduselle. Ta vaatles edasi rahvuslikku ja individuaalset vabadust kui tähtsamaid, nentides, et N. Liidus, idariikides ja ka mujal on nii rahvuslikud Vabadused kui ka inimõigused ning kogu inimlik eksistents ohustatud.

Üks vahendeid, millega inimeste vaba mõtlemist piiratakse, on ajupesu. Lisaks sellele muudatakse inimese olemasolu niivõrd kitsaks ja ebainimlikuks, et on võimatu mõtelda. Seda teavad need, kes on olnud Siberis. Seda tunneme ka hästi Solzhenitsõni kaudu.

Kõneleja vaatles edasi Ida-Euroopat tänapäeval, kus rahvuslik vabadus eksisteerib formaalselt. Aga kuidas on tegelikult inimõigustega, seda iseloomustab neil päevil aktuaalseks saanud Charta 77, mis osutab Helsingi-kokkuleppe inimõiguste sätete mittetäitmisele.

N. Liit toetab oma 31 divilsiga ida-euroopa valitsusi vabadusliikumiste vastu. Kui mõnes Ida-Euroopa riigis, kus pole N. Liidu üksusi, tekiks vabaduse nõudmisi, siis saadaks N. Liit kohe oma üksusi kohale.

N. Liidu konstitutsioonis on paragrahve, milled lubavad rahvale vabadust, inimõigusi ja lahkumist N. Liidust. Lubatakse pressi- ja väljendusvabadust, kokkutulekuid ja koosolekuid. Kuid need on ainult ilusad fraasid. Me teame, kui kitsendatud on seal vabadus.

Kõneleja avaldas siiski lootust, et balti rahvastele saabub kord aeg, kus nad saavad ise otsustada oma riigivormi ja elada vabade rahvaste peres.

Lektor Bertil Hansson (fp) meenutas lühidalt Eesti iseseisvuse väljakuulutamist 1918 ja rahulepingut Venemaaga 1920. Edasi pidas ta loomulikuks, et ta Eesti rahvuspäeval kuulub Göteborgi Eesti Algkooli juhatuse esimehena eestlaste hulka. Ta lisas rõõmustava konstateeringu, et eesti algkoolid võivad järgmisel õppeaastal arvutada senisest suuremat toetust.

Valitsus on esitanud sellekohase ettepaneku riigipäevale. "Suurem toetus on vajalik, et eesti algkoolid Göteborgis ja Stockholmis saaksid oma tegevust jatkata, " ütles ta ja jatkas:

Eesti koolid tähendavad ääretult palju, et eesti kultuur (kirjandus, kunst, muusika, dramaatika jm.) võiks edasi elada. Individuaalne areng isiksuseks ja rahvuslik identiteet pole mõeldav ilma oma emakeeleta. Psühholoogid ja sotsioloogid on selles üksmeelsed, et keel on inimese arengus põhilise tähtsusega.

Keele arengu seisukohalt vajab laps kontakti esijoones vanematega, mitte ainult omaealistega. Keelega ühenduses areneb isiksus. Eesti kool annab peamise panuse eesti kultuuri edasiarendamiseks. Toonitan seda tänasel pidupäeval ja tervitan Folkpartei nimel, lõpetas Bertil Hansson oma sõnavõtu.

Per Anders Örtendal tõi tervitusi Centerpartieti poolt. Oma sõnavõtus tõstis ta esile neid raskusi, mis inimene talub, kui ta peab katkestama sidemed kodumaaga ja alustama elu võõrsil. Keeleprobleem, isolee-ring ja muud probleemid. "Hoolimata nendest valisite vabaduse vabadusetuse ees, demokraatia diktatuuri ees.

Rootsi andis teile uue kodu, teie andsite oma panuse Rootsile. Eesti minoriteedil on ka Rootsis probleeme. Peamisi probleeme on, kuidas säilitada oma emakeelt, kultuuri ja identsust. Oleks vaesuseks Rootsile, kui ta ei garanteeri teie traditsioonide edasielamist. On usutav, et Rootsi garanteerib seda. Aga ka eesti vähemus peab selleks näitama oma aktiivsust.

Kõneleja lõpetas lootusega, et tulevikus kujuneb parem ja avatum kontakt Rootsi ja Eesti vahel ja et Centerpartiet toetab eesti minoriteeti tema traditsioonide säilitamiseks rootsi ühiskonnas.

Göthe Persson (s) tervitas oma partei nimel ja soovis nagu eelkõnelejadki, et eestlaste identsus säiliks. Ta pidas võimalikuks, et Venemaa hakkab pikapeale näitama suurmeelsust inimlike kontaktide suhtes. Sotsiaaldemokraatliku partei esindaja lõpetas oma põgusa sõnavõtu õnnesooviga jätkuvaks võitluseks.

Rahvusvahelise Kodukäsitöölidu president Ingrid Osvald-Jacobsson ütles, et tema huvi ja armastus Eesti vastu algas mitu kümnendit tagasi kutsekoolis Uppsalas, kus õppis eesti tüdarlaps Hilda Ottenson, kes hiljem sai endale vabas Eestis kõrge ülesande. Erti sõprust sõvendavaks teguriks kujunenud tollal ühiskoos laudud Runebergi laul "Mu isamaa, mu õnn ja rõõn".

Ingrid Osvald-Jacobsson soovis, et eestlased säilitaksid oma rahvuslikke ja kultuuri-traditsioone ja armastust kodumaa vastu. Ta tõi ühtlasi kingituseks Gustav II Adolfi aegse tinataldriku, mille võttis vastu asastapäeva aktust korraldava toimkonna esimees Gerhard Peet.

Aktuse kava lõpetas Göteborgi Eesti Meeskoor, lauldes Eero Tarjuse juhatusel Ritsingu "Mehed", Miina Härma "Enne ja nüüd" ja Hermanni "Isamaa mälestuse".

Publik tänas kõiki esinejaid pikkade aplausidega ja pooleistunnine aktus lõpetas Rootsi ja Eesti hümni laulmisega ning lippude väljaviimisega aulast skautlike noorte poolt. (MR).

Rekord . . .

Alg. lk. 1

"Lääne Tuuslariks", poole kergem kui Lindberghi "Spirit of S:t Louis". Samuti on mootori efekt poole väiksem.

"Lääne Tuuslar" püüab püstitada maailmarekordi kaaluklassis C-LB, mis tähendab propellerlennukeid kaaluklassis alla tuhande kilo.

Esiteks tahetakse purustada kauguserekordit peatusteta lennus nimetatud lennukitüübile. Praegune rekord on 4300 km.

Teiseks tahetakse püstitada kiiruserekord distantsil New York — Pariis.

Atlandi-lendurite ettevõtte toetamiseks on insener Otto Jürgens Kaliforniast korraldanud toetusteaktsiooni.

"Lääne Tuuslar" kannab sini-must-valgeid värve, mis edu puhul võivad paista kaugele, kuna üks televisioonikompanii on endale juba garanteerinud õiguse anda edasi starti New Yorgis ja maandumist Pariisis.

Lembit Palm-Leis on öelnud kohalikule ajakirjandusele, et tema eesmärgiks on tutvustada Eesti nime ja alla kriipsutada eestlaste panust USA-s.

Genotsiid . . .

Alg. lk 1

kodudest ja mõrvanud kümneid tuhandeid piinamistega orjalaagreis ja ka kuklalaskudega.

Tehtud ja üha jatkuva ülekohtu ajel on eestlastel õigus imperialistliku venelase vastu vaenulik olla ja tema vastu võidelda, nagu seda tegid ka suure julguse ja surmapõlgusega eesti noored viimase sõja võitlustes.

Üksi rahvas ei koosne ainult nendest, kes praegu elavad, vaid kõigist nendest, kes aegade jooksul on elanud ja aidanud rahvust kui seesugust kujundada. Ka eesti rahvas on lidseist aegadest alates kujundanud oma rahvust, loonud läänelise kultuuri ja mõtlemisviisi, on kaitsnud relvaga oma kodupinda ja tööga üles ehitanud Eesti riigi, on kannatanud Siberi surmalaagreis ja on tutvustanud eestluse mõistet vabas maailmas.

Punases paradiisis kurnatakse minoriteete majandusliikult ja vaimselt. Nende kultuur surutakse madalaks, neil puudub kaasaräägimise õigus elu korraldamiseks oma kodumaal. Kremli juhtnööride kohaselt tohib isegi usulisi jõude elus hoida, et nende kaudu vähemustele survet avaldada. Selleks on Kreml nimetanud kõrgemaks kirikupeaks KGB-kindrali.

Teisitimõtlejad eraldatakse oma rahvast: paigutatakse kas orjalaagreisse, vanglasse või hullumajja. Minoriteedid elavad seega pideva hirmu all N. Veneg. Selline hävitusprotsess jatkub ja seda võiks nimetada vereta rahvamõrvaks.

Venestamine meie kodumaal teostub mitmesuguseil viisil. Seda õigustatakse industrialiseerimisega, ja selle kommunistliku "industrialiseerimise" teostamisel ei rahuldu Kreml ainult süstemaatilise venelaste sisseveoga, vaid ta avaldab pidevat survet noortele, et need läheksid "vabatahtlikult" tööle kaugeisse Venemaa osadesse.

Teine rusuv venestamise sektor hõlmab keele piirkonda. Juba väikeselt lasteit nõutakse vene keele õppimist. Ilma selle oskuseta pole võimalik koolis käla, ametiasutustes asju ajada, punaarmees sundaega teenida, töökohal töötada jne. Kuid hoolimata survest on eestlased säilitanud oma keele ja seda arendanud, tänu kindlale tahtele kõnelda omavahel emakeelt.

Kuid on venestussektoreid, kus kohalikel elanikel on raske vastupanu avaldada. Üks nendest on ajaloo vältsimine. Kreml on küllalt teadlik klassilise liberalismi tõest, et see rahvas, kes ei austa oma ajalugu, ei oma mingit tulevikku. Seepärast teeb ta kõik, et valluatud rahvaste teadvusest hävitada nende ajalugu.

Eestlased — nagu teisedki ikestatud rahvad N. Liidus — ei tohi isegi mõelda oma rahva vabadusvõitlustele punaste vägivallavalitsejate vastu. Noored sunnitakse juba esimesest kooliaastast peale ajupesuga omaks võtma alandlikku vähemusrahva hoiakut. Nõnda tahetakse nende rahvustunnet lõplikult lämmatada.

Kõiki koole ja nende õppekavu jälgib partei. Erti aga seda, et ajalooõpetuses ei ilmneks eksitusi. Lastel ei tohi kunagi tekkida kahtlust venelaste olemasolus nende kodumaal. See on nelle ainult suureks õnneks.

Partei eeskirjade järgi tuleb karistada kõiki autoreid ja sõnavõtjaid, kes julgevad kirjeldada vaba Eesti ajalugu, ja isegi neid, kes seda ajalugu tahaksid uurida.

Lastele õpetatakse ainult vene ajalugu — kiidetakse venelaste vägitegusid, valluturetki, teiste rahvaste ikestamist ja nende sulatamist Venemaa halli massi. Häbiposti asetatakse need, kes kunagi on julgenud venelaste vastu võidelda. Õpilased peavad omaenda emakeeles ülistama ikestajaid ja hukka mõistma oma rahva vabaduspüüdlusi.

Ajalooraamatud tohivad ilmuda ainult partei ideoloogide kontrolli all. Eesti iseseisvuse päevil ilmunud ajalooteosed on ammugi hävitatud. Partei kasutab isegi osavasti rahvuslikku meelsust venelaste huvides. Nii näiteks tuli Kremli korraldusel tähistada okupatsiooni 35-ndat aastapäeva "venestamise tendentsiide süvendamiseks kultuurielus, et aldata kaasa kommunistlikule kasvatusele".

Kreml oli päri sel puhul laulupeo korraldamisega, kuin nõudis eesti kooridelt rohkem kui kunagi varem vene muusika esitamist ja kommunismi kiitmist "venelikes" väljendustes. Mida enam partei hävitab eestlaste identsust, seda agaramalt kutsub ta pagulasnoori Eestisse identsust otsima.

N. Vene on püüdnud oma militaarseid vahekordi korraldada nn. "pingelõdvendamise" sildi all. Selles seoses ületab aga Varssavi-Pakti riikide sõjaline võimsus mitmes sektoris Nato oma. Lääne-poliitikud ei kahtle venelase rünnakusoovis, kuid nad ei usu, et Moskva selle soovi niipea realiseerib. Relvade ähvardusega püüab Kreml halvata lääne poliitilist aktiivsust.

Rõõhti pingelõdvendamise juttudega on Kreml teinud kõik, et USA viiks oma väed Euroopast koju. Kui suure edu ta on selles saavutanud, seda saab öelda alles siis, kui USA uus president on asunud tegelikult ameerika poliitika kujundamisele.

Pingelõdvendamise nimel on Moskva taotlenud II maailmasõja-järgsete piiride kinnitamist. Ta nimetab seda reaalpoliitika kehtestamiseks. Seda "reaalpoliitikat" oleks võimalik pidurda käesoleval aastal asetleidval konverentsil belgradis, kus tulevad arutlusele küsimused, mil määral Kreml on täitnud Helsingi konverentsi sätteid.

Küsitav on aga, kas mõni valitsus julgeb kritiseerida venelase hoiakut enesemääramis- ja inimõiguste täitmise suhtes. Või esinevad demokraatsete riikide juhid ka seal ainult maineditena?

Teispool Läänemerd küsitakse, kas Helsingi konverentsist osavõtnud valitsused on üldse kunagi vaevunud mõtlema selle üle, mis tagajärjed on olnud Hitleri ja Stalini kokkuleppel Baltikumis? Edasi ütledakse, et kui läänerigidi ei taha mõelda sellele Balti riikide parast, võib-olla oleks neile siis kasulik teha seda iseendi huvides.

Oma poliitika kindlustamiseks on partei keskkomitee Moskvas andnud üksikute riikide komparteidele läänes pisut vabamad käed ja lubanud nendele uut hoiakut nimetada "eurokommunismiks". Kuid kommunism jääb kommunismiks, vaatamata sellele, kas peakorter asub Moskvas, Pekingis, Tiraanas või mujal — kõikjal pürib ta diktatuuri poole.

Eestlaste jõud oma rahvuse säilitamiseks on äratanud imestust kogu vaba maailma kodanike hulgas. See on andnud väärika tunnustuse meile ja meie iseseisvuse ajajärgule. Ja meie sõprade arv pole ajaratta veeredes vähenenud ei Rootsis ega mujal maailmas. Sageli ilmub maailmapressis meile sõbralikke artikleid.

Üks viimaseid on shveitsi ajaloolase Hans Rycheneri teos". . . und Estland. Lettland, Litauen . . ." Tema raamatu lõpplauseks on: "Olgu eestlastel, lätlastel ja leedulastel jõudu säilitada oma identsust, ja antagu N. Venele vaistu veel õigeaegselt taipamiseks, et ikestatud rahvad tuleb vabaks anda".

Piiskop . . .

Alg. lk. 1

peapiiskop Konrad Veemi poolt.

Teda assisteerivad Stockholmi piiskop Ingmar Ström ja piiskop Sven Danell.

Pidulikul jumalateenistusel on muusikalisel poolel kaastegev Stockholmi Eesti Meeskoor.

Eesti äri laiendati

Stockholmi vanalinnas on juba mitmeid aastaid edukalt töötanud eestlase Peeter Mikkovi noorele publikule apelleeriv konfektsiooniäri "Cheep Boutique".

Kõrval asunud antiikesemete äri hikvideerimisel osutus nüüd võimalik Västerlånggatanil paikneval äri laiendada uue osakonnaga, mis 16. veebruaril pidulikult avati rohkete eesti külalistega "Western House" wildwestliku nime all ja sisutusega. Tegemist on kõrvalasuva peaäri spetsiaalse dzhiinide osakonnaga.

Varudis Virumaal suri 22. jaanuaril Martin Pruuli, sünd. 1900 Varudis.

Eesti Komitee käive 2,6 milj.

Eesti Komitee aruanne on valminud esitamiseks Asemikkogule, mis oma aastakoosolekuks kokku tuleb pühapäeval 13. märtsil kl. 13 Stockholmis Sheratoni hotellis. Nagu majandusaruandest nähtub, on Eesti Komitee 1976 läbikäik olnud 2 miljonit 600 tuhat krooni.

Sellest summast on 1.842.000 krooni arhiivitööliste ja eesti koolide õpetajate palgad, haridus- ja noortetöö ning õpiringide läbikäik on 486.000 krooni ja Komitee muuks tegevuseks on laekunud ca 240.000 krooni, millitsest summast ca 120.000 krooni on antud toetuseks teistele organisatsioonidele.

Eesti Koolide Toetuskapitali läbikäik on 42.000 krooni, kusjuures koolikorjandusest on laekunud 17.000 krooni. Eesti Komitee Naisseltsiooni läbikäik on 6.000 krooni.

Eesti Komitee sai möödunud aastal erilise tunnustuse osaliseks Sisserännuameti poolt, kuna organisatsioonide riiklik tegevustoetus ka teistele eesti ja balti organisatsioonidele määrati Eesti Komitee kaudu vastavalt nende organisatsioonide omavaheliselle kokkuleppele.

Asemikekogu koosolek algab kohvilauaga ja auhindade väljaandmisega näitejuhtide Agnes Lepp-Kaasikule, Signe Pinnale ja Lensi Rõmmerile. Seoses auhindade üleandmisega esineb kirjanik Bernard Kangro lühietekandega eesti teatrist pagulases.

Asemikekogu koosoleku päevakorras on edasi aruanded, tegevuskava, liikmemaksu määramine, eelarve ja valimised. Valimisele tuler esimees, pool juhatuse koosseisust ja revisjonikomisjon.

• Mis juhtus

HEROIIN RUNDAB EUROOPAT

Taani piirivalve andmete järgi toimub praegu heroiini rünnak Euroopale, milles üheks peamiseks tarbimismaaks on Rootsi. Taani toimib rohkem "vahendajana". Heroiini on leitud salakaubitsejate juures möödunud aastel neli korda enam kui varem — mis viitab asjaolule, et heroiini toomine Skandinaavia-asse (peamiselt Rootsi) on vastavalt kasvanud.

Möödunud aastal veeti salaja arvatavasti umbes üks tonn amfetamiini Rootsi, enamikus autodega.

AMIN MÖRVAS KRISTLASI

Uganda presidendist diktaator Idi Amin on hakanud viimase ajal taga kiusama enne kõike ristiusku siirdunud suguharusid Arvatakse, et viimase kahe nädala jooksul on mõrvatud üle tuhande inimese. Mitutuhat kristlast on vangistatud, kardetakse ka nende hukkamist.

AMALRIK KONFLIKTIS POLITSEIGA

N. Liidust väljavahetatud vene ajaloolane Andrei Amalrik protesteeris plakatiga Pariisis presidendi lossi ukse ees selle vastu, et ta ei pääsenud presidendiga kohtamisele. Politsei viis Amalriki ära ja teostas tema ülekuulamist.

Amalrik ütles hiljem: — Prantsuse politseil on sarnadust KGB-ga.

AGAPOVA SÜÜDISTAB OMA MEHE ADVOKAATI

Ludmilla Agapova, kes üle kahe aasta on asjatult katsunud saada väljasõiduluba N. Liidust, et tulla oma mehe juurde Rootsi, on esitanud avaliku kirja välismaistele korrespondentidele. Selles ta ründab ägedalt oma mehe esindajat Pavel Vesselovi.

Valentin Agapov on taolise rünnaku puhul üllatunud ja avaldab kahtlusi, et kiri on ta abikaasale N. Liidus peale suurutud. Agapovil on tõielik usaldus Pavel Vesselovi vastu.

INIMÕIGUSTE KAITSE KONSTRUKTIIVNE

Rootsi välisminister Karin Söder pidas välispoliitilises klubis ettekande, milles ta rõhutas, et inimõiguste rikkumise vastu protestimine on konstruktiivne nähtus. Svenska Dagbladet kommenteerib:

"Charta 77 nõuab ainult inimõiguste respekteerimist. Sellest hoolimata süüdistavad Moskva ja Praha Charta 77 ideede kaitsejaid sisemistesse asjadesse segamises. Surve vastu protestimine tähendab Karin Söderi järgi selgelt pinge vähendamist, kuna inimõiguste riikkujad kahjustavad sedasi. Kremi peaks neid sõnu erapooletust Rootsist tähele panema."

PRESIDENDI KIRI SAHHAROVILE

President Carteri poolt Sahharovile saadetud kiri on tekitanud maailma ajakirjanduses erinevaid arvamusi. Uldiselt oilakse positiivsed.

Londoni Times kirjutab:

"Venelased on alati öelnud, et ideoloogiline võitlus peab rahuliku kooselu raames muutuma intensiivsemaks. Kui nad nüüd on solvunud, et läänemaalnik ka seda doktriini kasutab, siis on süü venelastes endis."

New York Times kommenteerib:

"President katsub võimalikult abistada rõhutuid, kuigi ta ei saa palju ära teha. President näib ka arvavat, et kui tema kiri Sahharovile rikub ära relvadevähendamise lepingu — siis see leping poleks nagunii midagi väärt olnud."

Le Monde Pariisis arvab:

"Esimest korda on USA president tunginud alale, mida Kreml loeb oma piirkonnaks. Ta on jätnud kõrvale püha mittesekkumise printsiibi — ja see on hea. Printsiip käib tihti risti vastu inimõiguste põhimõttele."

Juubilar kodumaal

Tartus sai 80-aastaseks põline pedagoog Kustaa Põldmaa (end. Gustav Põldmann).

Ta on sündinud 4. veebr. 1897 Läänemaal Koluveres. Töötas 1917. aastast alates õpetajana Haapsalus, Abjas, Hageris ja Tartus. Iseseisvuse ajal kirjutas rohkeid õpperaamatuid ja noorsoo populaarteadusliike teoseid (Vangistatud päike 1935, Kodumets 1937 jt).

"Baltische Briefe" Baltimore'i Eesti Majast ja eestlasist

Ajakirja "Baltische Briefe" kirjasaatja Ilse Winter on külastanud Baltimores Eesti maja ja on väga imponeeritud eestlaste aktiivsusest ja üksmeelest:

Palju eestlasi on peatuma jäänud Baltimore sadamalinna ja selle paaditehastesse. Nad on otsustanud oma lastele ja lastelastele kodu asutada. Uskumatute ohverdustega osteti maja ja seati sisse pikaajalise töö tulemusena. Nüüd on Estonian House koduks umbes 300-le eesti perekonnale.

Aasta aastalt parandatakse ja ilustatakse maja. Saalis tervitavad eesti presidendi Pätsi pilt ja eesti ning USA lipud. Siin toimuvad kooriharjutused ja koguneb täienduskool. Võib kuulda lapsi omavahel eesti keelt rääkimas.

Keldris on äsja avatud restoran "Kuld Lõvi". Seinad on dekoreeritud puusse ja tsementi raamitud maakividega. Kõik kivid on vabatahtlikult kokku toodud ja ühiselt seina müüritud. Maja juurde kuulub ka klaver, mis on ühiselt hangitud: — Igaüks maksis ühe klahvi eest.

Eesti Majas kohtuvad minevik, olevik ja tulevik.

Arlington Heightsis Illinoisi osariigis suri 7. veebruaril Boris Rea, sünd. 7. oktoobril 1894 Pärnus.

Vancouveris Kanadas suri 14. detsembril praost Helmut Evald Piir, sünd. 24. mail 1924.

†

Südamlik tänu kõigile, kes

Aurelie Paaver'i

matusetalitusest osa võtsid ja rohkete lilledega seda kaunistasid.

SUGULASED

Vaba eestlaskonna informatsioonileht

EESTI PÄEVALEHT

Ilmub kolmapäeviti ja laupäeviti

Elaniketa talus . . .

Mahjaätud või tühjakstehtud talud ja varemed on omamoodi kurvad monumendid eesti talule. Aedades kasvavad aga viljapuud ja majapõõsad ning kannavad vilja. Kuidas aga on saagi korjamisega, sellest kirjutatakse ennejõulises "Rahva Hääle" numbris:

— Käcsoleva aasta juulikuus sattusin ametikäigul olles kunagi Keava raba serval asunud talu asupaigale. Inimeste endisest eluasemest andsid tunnistust kõrgeks kasvanud kuusehekk, kirsid ning õunapuud, kibuvits ja murtudsüda, nõgestesse kasvanud vundament ja korstna jäänused.

Nagu sel aastal mujalgi, kandsid ka seal viljapuud rohket saaki, kuigi kauaaegsest hooldamatusest olid puud metsistunud ning viljad polnud kõige maitsvamad. Oleluasvõitlus umbritsevate puudega oli sundinud kirsse kõrgusesse sirguma, nii et viljad olid peaaegu kättesaammatud.

Mõtlesin inimestele, keda arvatavasti enam elavate kirjas pole, kuid kes kungagi raskusi trotsides rajasid sellele rabast ümbritsetud seljakule oma kodu ja kandsid hoolt kevadise õie- ja sügisese viljarohkuse eest.

Vaatasin räsitud okstega õunapuud ja murdunud kirssi ning pidasin nähtut ajahamba tööks. Nädalat pooltest hiljem jälle sama paika külastades veendusin aga hoopis muus. Kohi tahi õued oli maha tallatud, kõik neli suurt Kirssi maha murtud. Maas vedelesid ajaleheid. Seal hiljaaegu viibinud inimesed olid ühekordse saagi nimel hävitanud eelnevate inimpõlvede töö ja vaeva.

Nüüdisaegsest elulaadist ja ühiskondlikust tööjaotusest tingituna jääb üha rohkem kaugeid metsatalusid inimestest tühjaks. Sageli ei ole majad omanikuta. Viimased kätvad aeg-ajalt lapsepõlvekodu külastamas. Sellised alaliste elaniketa kõrvalistes kohtades asuvad majad ja aiad on saanud viimastel aastatel linnast tulnud marjuliste huviobjektiks.

Sügisel võis rongides tihti näha linna tagasisõitvaid marjulisi, kelle korv täis kirsse või seljakott õuntest pungil.

Ega olekski kellelgi kahju neist kirssidest ja õuntest, mis on võetud peremeheta aiast, eriti tänavusel saagirikkal aastal, kui seejuures ei lõhutaks puid. Ple harvad juhtumid, kus viljapuid isegi saetakse või raiutakse maha. Vabariigi looduskaitseinspektorite tänavusel seminaril Pärnus võis kuulda sedagi, et ka sarapuupähklite korjamisel on mõned inimesed kasutanud saagi ja kirvest.

— — —

Sai Rootsi teenetemärgi

MINNEAPOLIS (VES) — Rootsi-USA kultuurisuhete süvendamisel ülesnäidatud teenete eest dekoreeris Rootsi peakonsul Forsell rootsi kuninglikku teenetemärgiga Minnesota ülikooli Duluthi osakonna geograafiaprofessorit Matti Kaupsi. Üleandmisel viibis ka ülikooli rektor C.P. Magrath.

Matti Kaups korraldas möödunud aastal Duluthi ülikoolis sümpoosioni, mis käsitles rootsi päritoluga ameeriklasi USA Kesk-Lääne piirkonnas. Matti Kaups on teostanud nendes küsimustes eriuurimusi ja on avaldanud sellest teaduslikke artikleid.

Fantoom

Televisioonprogramm

TV Onsdag

ONSDAG 2 MARS

TELEVISION 1

Skol-TV:

9.00 Polska bilder, åk 5. 9.20—9.40 Föremålen berättar, åk 5. 1. Gruvan.

9.45—10.05 Klotet, åk 1—3. 15. Nyfikenhet — lära sig.

11.30—12.00 Por favor 3.

Skol-TV:

12.20 Under Davids stjärna, åk 4—6. 1. Jerusalem en helig stad.

12.45—13.00 Here we come, åk 4. 1. Diana, Ann and Robin.

15.00—16.00 Sportlovsfilm: Kurragömma. En grabb flyr från ungdomshem för att finna sin far. Han gömmer sig i ett övergivet hus, där två barn finner honom.

16.30—17.00 Halvfem: Kärlek och bråk.

Resan till Spetsbergen.

17.45 On we go. 6. Albert.

17.55 Meddelanden.

18.00 TV-nytt och väder.

18.05 Vår fantastiska värld. Textat. Vid jordgloben: Arne Weise.

1. Ett lager — buller, två lager — tystnad.

2. Världens största och äldsta kvicksilvergruva.

3. Rivhard Rättrådig.

18.30 Sveriges magasin.

19.30 Japansk musik: Trummor, trummor.

20.00 Studio S: "Varför slog ni oss?" I oktober 1975 misshandlades sju personer, däribland en gravid kvinna, i tunnelbanan. Det var det s k Bredängsfallet.

Sänds även 6.3 kl 17.

21.00 Aktuellt och väder.

21.30 TV-nytt.

21.35—22.35 Familjescener. Textat Torsdag kväll hos Yvonne och Rolf och deras barn.

TELEVISION 2

ONSDAG 2 MARS

17.00 Förskoleprogram. Om — Laban och Labolina.

17.25 TV-nytt och väder.

17.30 Babar.

17.35 Companie Pajas.

18.00 Utvecklingsstörda berättar. Textat. Två och två.

18.50 Familjen Ashton. 42. En grund att bygga på.

". . . om någon kan giva något gott skäl till att de icke skola kunna förenas i äktenskap, må han nu tala eller annars för alltid tiga".

19.20—19.30 Regionala nyheter. Sydnytt, Västnytt, Mittnytt, Nordnytt.

19.30 Rapport med väder.

20.00 Henrik och Pernille — pjäs av Ludvig Holberg.

21.00 Konståkning — VM i Tokyo. Paråkning. Bengt Grive.

22.00 Kvällsöppet med TV-nytt och väder. Pelle Bergendahl, Göteborg.

TV Torsdag

TORSDAG 3 MARS

TELEVISION 1

Skol-TV:

9.00 Hur mår jag? 2. Ibland kan jag inte somna.

9.20 Filmdags 2.

9.45—10.05 Klotet, åk 1—3. 15. Nyfikenhet — lära sig.

10.30—10.50 Förskoleprogram: Om — Kinas målande bönder.

Skol-TV:

12.00 Klotet, åk 1—3. 14. Rättvi t — orättvist.

12.20—12.40 Privet 2.

Skol-TV:

12.45—12.55 Blandkiang, åk 4—6.

13.10—13.35 Historiska temastudier IV, åk 1—3, gymn. 2. Guatemala och Dominikanska Republiken.

14.00—14.20 Förskoleprogram. Om — Kinas målande bönder.

15.00 Sportlovsfilm: Darwins sällsamma äventyr.

16.30 Halvfem: Nu ska vi titta på djur i fjällen.

Hunden som inte fanns.

17.00—17.15 Spr'ka — idag på serbokroatiska.

1. Tko sam ja?

1. Vem är jag?

17.55 Meddelanden.

18.00 TV-nytt och väder.

18.05 Barnjournalen.

18.30 Sveriges magasin.

19.30 Ett liv utan stämband. I anslutning till TV 1:s medicinska serie "Reservdelsmänniskan" visar vi den norska filmen "Jeg vil".

19.50 Sälpåls — en blodig verklighet. I ett reportage om säljakt och pälsberedning på ön Lobos i Uruguay får vi se hur sälen fångas och dödas och hur skinnen bereds för att bli till eftertraktade pälsar.

20.10 Arvingarna. 8. Frontalkrockar.

Sänds även 6.3 kl. 16.10.

21.00 Aktuellt och väder.

21.30 TV-nytt.

21.35—22.20 Sportextra.

TELEVISION 2

17.25 TV-nytt och väder.

17.30 Babar.

17.35—18.00 Companie Pajas.

18.30 Hem till gården.

19.20—19.30 Regionala nyheter. Sydnytt, Västnytt, Mittnytt, Nordnytt.

19.30 Rapport med väder.

20.00 Konståkning — VM i Tokyo. Damernas fria. Bengt Grive.

21.00 Tackling. Bra daghem för alla barn — ett krav från fler och fler föräldrar runt om i Sverige. Idag har bara 8 proc. av förskolebarnen daghemsplats. Kan föräldrar få sina kommuner att bygga fler platser? Och vad kan man göra för att få bättre daghem? I Örebro har dagisföräldrarna en stark påtryckningsgrupp, som ser till att barntillsynsfrågorna spelar en viktig roll i den politiska debatten.

Sänds även 5/3 kl. 16.

21.30 Kvällsöppet med TV-nytt och väder. Pelle Bergendahl, Göteborg.

TV Fredag

FREDAG 4 MARS

TELEVISION 1

Skol-TV:

9.00—9.20 Föremålen berättar, åk 5. 2. Skeppet Wasa.

10.00 Switch on 22, åk 3.

10.10 Klka digga ding II, åk 4—6. 6. Plock i pop.

10.35—10.55 Port of secrets, åk 9. 2. The eleventh room.

12.20—12.45 Åldringsvård: Ett samtal betyder så mycket, åk 2, gymn.

15.00—16.00 Sportlovsfilm: Robin Hood junior — engelsk långfilm.

16.30 Halvfem: Teatern i hatten — musiken i fickan.

Gubben Gaphals.

17.00—17.15 Språka — idag på grekiska.

Drottningen som blev en fisk.

17.30 Tapahtumia. Aktuellt för finskspråkiga.

18.00 TV-nytt och väder.

18.05 Meddelanden.

18.10 Möten med människor: "Vart tar du skrattet ifrån?"

18.30 Sveriges magasin.

19.15 Annie get your gun. Amerikansk långfilm från 1950.

21.00 Aktuellt och väder.

21.30 TV-nytt.

21.35 Oj vad det svänger. Finska tangosångare sjunger sina tangos på engelska runtom på dansbanor i Finland, Kustbandet hottar på Fattighuset i Stockholm, Frelsens Här (Frälsningsarmén) i Danmark blåser på och i Oslo drar Stokstad-Jensen Trad Band igång.

22.05—22.30 Doktor i farten — engelsk komediserie.

I rollerna: Robert Nedwell, Geoffrey Davies, Ernest Clark.

TELEVISION 2

17.25 TV-nytt och väder.

17.30 Babar.

17.35 Companie Pajas.

18.00 Diskotaket. Julius håller hus. En musikalisk träff med Stefan Julius Malmström som bland annat presenterar unga svenska musikgrupper och olika dansformer. Malmö.

18.30 Star Trek. 5. Staden på tidens rand.

Doktor McCoy råkar vid en olyckshändelse få i sig en för stor dos av en medicin som gör honom förvirrad och rädd. I sitt upprörda tillstånd strålar han ner sig på en okänd planet och Kirk och Spock följer efter.

19.20—19.30 Regionala nyheter. Sydnytt, Västnytt, Mittnytt, Nordnytt.

19.30 Rapport med väder.

20.00 Konståkning — VM i Tokyo. Isdans. Bengt Grive.

21.00 Fredagsdeckaren: Baretta.

Amerikansk kriminalserie med Robert Blake i titelrollen.

Barnbutiken. Mitt under en lekfull pratstund med några smågrabbar ser Baretta en ung kvinna klättra upp på ett tak. Hans erfarenhet säger honom att något är på tok, och han följer efter upp. I sista sekunden lyckas Baretta hindra henne från att hoppa från taket. Det tar inte Baretta lång stund att förstå varför hon har anledning att ta ett så desperat steg. . .

I rollerna: Robert Blake, Tom Ewell, Ed Grover, Michael Roberts, John Ward, Laurie Prang m fl.

21.50 TV-nytt och väder.

21.55—23.25 Maktlöshet och korruption i Mexiko. Detta är den sanna historien om korruption i en av de tre största fackföreningarna i Mexiko, oljearbetarnas. En mexikansk filmgrupp har i två år, steg för steg följt händelseutvecklingen då arbetarna försökte få rätsida på förhållandena.

TV Lördag

LÖRDAG 5 MARS

TELEVISION 1

9.00 Cirkus Benneweis. Medv.: Diana Benneweis, trapetskonstnärerna Remo och Jenny Bizarro, den musikaliska clownen Tino Zacchini samt gruppen The Flying Attilio Jarz.

Suomenkieliset ohjelmat:

Finskspråkiga program:

9.30 Tapahtumia. Aktuellt för finskspråkiga.

10.00—11.45 Yhden miehen sota. Enmanskriget. Finländsk långfilm från 1973.

I rollerna: Eero Rinne, Tuula Nyman och Tauno Hautaniemi. Textat på svenska.

14.50 Por favor 3.

15.20 On we go. 6. Albert.

15.30 Tipsextra. Allehanda sport och dagens engelska ligamatch. Programledare: Fredrik Belfrage. Kommentator: Bo Hansson. Göteborg.

17.55 Helgmålsbön. Från Kinna kyrka i Västergötland.

18.00 TV-nytt och väder.

18.05 Aktuellt i veckan. Textat.

18.30 Hundar har också nerver. Parfymerade bad, eleganta kläder, smycken, festmåltider och p-piller. Allt vill somliga husdjursägare ösa över sina skyddslingar. Andra lämnar dem ensamma i en tom våning dag efter dag. Och antalet neurotiska husdjur ökar i takt med vårt välstånd. Om vårt behov av djurpsykologer och orsaken till det handlar den här tyska filmen.

19.00 Göra grafik II: Lage Lindell. Vi får möta konstnären och människan Lage Lindell i en sjöbod på Gotland. Ur landskapet har han hämtat motivet till det silkscreentryck som växer fram i denna film av Jerry Stevens.

19.30 Kika digga ding. "Blås". Storbandsmusik med Daniel Lopez' Percussions Brass. Och när Daniel från Argentina leder sin orkester av ungdomar i olika åldrar då är det verkligen tryck. Så får vi också möta Petter von Västervik, en mycket musikalisk ung man, som gör egna arr. och spelar en mängd olika bleckblåsinstrument.

20.00 Konståkning: VM — Tokio. Herrarnas fria. Bengt Grive.

21.00 Aktuellt och väder.

21.30 TV-nytt.

21.35 Månadens väder — Curry Mellin. Bondepraktikan, folktron, naturens tecken, är kvällens tema. Norrköping.

21.50—22.40 Fader Brown. 6. Mannen med två skägg.

Fader Brown är ute på landet som gäst hos en gammal vän, som är lantbrukare och biodlare. Han får även träffa andra av traktens invånare, bland dem en ung man som av sina föräldrar uppfostrats till s k gentleman.

I rollerna: Kenneth More, Bill Maynard, Megs Jenkins, Anthony Allen, Fabia Drake m fl.

TELEVISION 2

18.00 Här kommer "en annan". . . Textad repris.

14.00 Invandrardags — Gela sas. Textat på svenska.

14.25 ca Gregoris Bithikotsis sjunger.

15.25 Pressläktaren. Ett gruppsamtal från observationsplats om svensk politik. Repris från 1/3.

16.00 Tackling — daghem för alla barn. Repris.

16.30 En ny bok. Textad repris.

16.55 Resan från jorden. Textad repris.

17.25 TV-nytt och väder.

17.30 På en liten smutsig bakgård. . . I de saligas kvarter ska vi spela du och jag en kort minut.

Medv: Lena Nyman, Margareta Kjellberg, Lasse Göransson, Sid Jansson, Ewert Ljusberg, Bengt Sändh, Carl-Axel Elfving. Gårdsband: Cave Stompers.

18.00 Lördags — om fritiden.

18.30 Cirkus genom kameraögat.

19.15 "Barbershop Harmony time". Det första svenskproducerade TV-programmet med Barbershopsång.

19.30 Rapport med väder.

20.0 Jerry Williams alias Erik Fernström. Jerry Williams, 34 år, rocksångare — vem är han?

I 15 år har han jobbat som professionell sångartist. Han är Sveriges främste representant för rock'n'roll-musiken. Hur han ser på sig själv, sitt yrke och livet i allmänhet får vi reda på i detta porträttprogram, där vi får känna både yrkesmannen Jerry Williams och privatpersonen Erik Fernström.

20.45 Jag ser vad jag hör. En äldring betraktar livet i en jugoslavisk by från sin parkbänk. Han ser inte längre så bra, men han hör.

21.00 Tystnaden. Svensk långfilm från 1962.

22.35 TV-nytt och väder.

22.40—23.10 Wodehouse har ordet. 2. Några vilsamma dagar för Mr Potter.

Den amerikanske förläggaren Mr Potter har med glädje tackat ja till att få tillbringa några dagar på landet hos Lady Wickham. Han såg fram emot att få lugn och ro, men det visade sig finnas få möjligheter. Lady Wickham tror att hon är författarinna och hon vill att han skall publicera hennes romaner. Det finns ännu en gäst, Clifford Gandle, som aldrig vill sluta tla och slst men inte minst finns där Bonnie, Lady Wickhams dotter, som är mycket fantasifull. . .